Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

16. päivänä syyskuuta 2013 *

Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Kylpyhuonekalusteiden markkinat Belgiassa, Saksassa, Ranskassa, Italiassa, Alankomaissa ja Itävallassa — Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkominen — Hinnankorotusten koordinointi ja arkaluonteisten liiketaloudellisten tietojen vaihto — Lainvastaisuusväite — Rikkomisen vakavuus — Lieventävät seikat — Yhdenvertainen kohtelu — Oikeasuhteisuus — Taannehtivuuskielto

Asiassa T-386/10,

Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG, kotipaikka Iserlohn (Saksa), edustajinaan aluksi asianajajat H. Janssen, T. Kapp ja M. Franz, sittemmin Janssen ja Kapp,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre ja A. Antoniadis, avustajanaan asianajaja A. Böhlke,

vastaajana,

jota tukee

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään M. Simm ja F. Florindo Gijón,

väliintulijana,

jossa on kyse ensisijaisesti SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 23.6.2010 tehdyn komission päätöksen K(2010) 4185 lopullinen (asia COMP/39092 – Kylpyhuonekalusteet) osittaista kumoamista koskevasta vaatimuksesta ja toissijaisesti kantajalle kyseisessä päätöksessä määrätyn sakon alentamista koskevasta vaatimuksesta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Pelikánová sekä tuomarit K. Jürimäe (esittelevä tuomari) ja M. van der Woude,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Andová,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.2.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

Asian tausta

1 SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 23.6.2010 tehdyllä komission päätöksellä K(2010) 4185 lopullinen (asia COMP/39092 – Kylpyhuonekalusteet) (jäljempänä riidanalainen päätös) Euroopan komissio totesi, että SEUT 101 artiklan 1 kohtaa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA) 53 artiklaa oli rikottu kylpyhuonekalusteiden alalla. Komission mukaan tämä rikkominen, johon osallistui 17 yritystä, tapahtui eri ajanjaksoina 16.10.1992 ja 9.11.2004 välisenä aikana kilpailua rajoittavien sopimusten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuden muodossa Belgian, Saksan, Ranskan, Italian, Alankomaiden ja Itävallan alueella (riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 perustelukappale ja 1 artikla).

2 Tarkemmin ottaen komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että todettu rikkominen koostui ensinnäkin siitä, että kyseiset kylpyhuonekalusteiden valmistajat koordinoivat vuotuisia hinnankorotuksia ja muita hinnoittelutekijöitä kansallisten ammatillisten yhdistysten säännöllisten kokousten yhteydessä, toiseksi hintojen vahvistamisesta tai koordinoinnista raaka-aineiden hintojen korotusten, euron käyttöönoton tai tietullien käyttöönoton kaltaisten erityisten tapahtumien yhteydessä ja kolmanneksi luottamuksellisten liiketaloudellisten tietojen paljastamisesta ja vaihtamisesta. Komissio totesi lisäksi, että hintojen vahvistamisessa kylpyhuonekalusteiden alalla noudatettiin vuotuista sykliä. Valmistajat vahvistivat tässä yhteydessä hinnastonsa, jotka olivat yleensä voimassa vuoden ja joihin kaupalliset suhteet tukkuliikkeiden kanssa perustuivat (riidanalaisen päätöksen 152–163 perustelukappale).

3 Riidanalaisen päätöksen kohteena olevat tuotteet ovat kylpyhuonekalusteita, jotka kuuluvat johonkin seuraavista kolmesta tuotteiden alaryhmästä: hanat, suihkuseinät oheistarvikkeineen sekä keraamiset tuotteet (jäljempänä kolme tuotteiden alaryhmää) (riidanalaisen päätöksen 5 ja 6 perustelukappale).

4 Kantajana oleva Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG, joka valmistaa kolmesta tuotteiden alaryhmästä hanoja, on yksi niistä, joille riidanalainen päätös on osoitettu (riidanalaisen päätöksen 34–36 perustelukappale).

5 Masco Corp. ja sen tytäryhtiöt, joihin kuuluvat hanoja valmistava Hansgrohe AG ja suihkuseiniä valmistava Hüppe GmbH, ilmoittivat 15.7.2004 komissiolle kartellista kylpyhuonekalusteiden alalla ja pyysivät sakkoimmuniteettia sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 2002, C 45, s. 3; jäljempänä vuoden 2002 yhteistyötiedonanto) nojalla tai, ellei sitä myönnetä, sakkojen määrän alentamista. Komissio teki 2.3.2005 ehdollisen päätöksen sakkoimmuniteetin myöntämisestä Mascolle vuoden 2002 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan ja 15 kohdan mukaisesti (riidanalaisen päätöksen 126–128 perustelukappale).

6 Komissio teki 9.11. ja 10.11.2004 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 20 artiklan 4 kohdan nojalla yllätystarkastuksia useiden yhtiöiden ja kylpyhuonekalusteiden alalla toimivien kansallisten ammatillisten yhdistysten toimitiloissa (riidanalaisen päätöksen 129 perustelukappale).

7 Grohe Beteiligungs GmbH tytäryhtiöineen ja American Standard Inc. (jäljempänä Ideal Standard) tytäryhtiöineen pyysivät 15.11. ja 19.11.2004 sakkoimmuniteettia vuoden 2002 yhteistyötiedonannon nojalla tai, ellei sitä myönnetä, sakkojen määrän alentamista (riidanalaisen päätöksen 131 ja 132 perustelukappale).

8 Komissio lähetti 15.11.2005 ja 16.5.2006 välisenä aikana asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan mukaisia tietojensaantipyyntöjä useille kylpyhuonekalusteiden alalla toimiville yhtiöille ja yhdistyksille, kantaja mukaan lukien (riidanalaisen päätöksen 133 perustelukappale).

9 Roca SARL ja Hansa Metallwerke AG tytäyhtiöineen pyysivät 17.1. ja 19.1.2006 sakkoimmuniteettia vuoden 2002 yhteistyötiedonannon nojalla tai, ellei sitä myönnetä, sakkojen määrän alentamista. Kantaja pyysi 20.1.2006 myös tällaista sakkoimmuniteettia tai, ellei sitä myönnetä, sakkojen määrän alentamista (riidanalaisen päätöksen 135–138 perustelukappale).

10 Komissio antoi 26.3.2007 väitetiedoksiannon, joka annettiin tiedoksi muun muassa kantajalle (riidanalaisen päätöksen 139 perustelukappale).

11 Kuuleminen pidettiin 12.–14.11.2007, mihin kantaja osallistui (riidanalaisen päätöksen 143 perustelukappale).

12 Komissio lähetti 9.7.2009 useille yhtiöille, myös kantajalle, kirjeen, jossa esitettiin tosiseikat ja jossa kiinnitettiin yhtiöiden huomiota tiettyihin todisteisiin, joihin komissio aikoi tukeutua antaessaan lopullisen päätöksen (riidanalaisen päätöksen 147 ja 148 perustelukappale).

13 Komissio lähetti 19.6.2009 ja 8.3.2010 välisenä aikana useille yhtiöille, kantaja mukaan lukien, täydentäviä tietojensaantipyyntöjä asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan nojalla (riidanalaisen päätöksen 149–151 perustelukappale).

14 Komissio teki riidanalaisen päätöksen 23.6.2010.

15 Riidanalaisessa päätöksessä komissio totesi ensimmäiseksi, että edellä 2 kohdassa kuvatut käytännöt kuuluivat kokonaissuunnitelmaan, jolla pyrittiin rajoittamaan kilpailua kyseisen päätöksen adressaattien välillä ja joka merkitsi ominaisuuksiltaan yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, jonka soveltamisala kattoi edellä 3 kohdassa mainitut kolme tuotteiden alaryhmää ja Belgian, Saksan, Ranskan, Italian, Alankomaiden ja Itävallan alueen (riidanalaisen päätöksen 778 ja 793 perustelukappale) (jäljempänä rikkominen). Tältä osin komissio korosti erityisesti sitä, että kyseiset käytännöt olivat sellaisen toistuvan mallin mukaisia, joka osoittautui samaksi komission tutkinnan kattamissa kuudessa jäsenvaltiossa (riidanalaisen päätöksen 778 ja 793 perustelukappale). Komissio paljasti myös kaikki kolme edellä 3 kohdassa tarkoitettua tuotteiden alaryhmää kattavien kansallisten ammatillisten yhdistysten, joita se kutsui ”koordinointielimiksi”, sellaisten kansallisten ammatillisten yhdistysten, joiden jäsenten toiminta liittyi vähintään kahteen näistä kolmesta tuotteiden alaryhmästä ja joita se kutsui ”monituoteyhdistyksiksi”, sekä sellaisten erikoistuneiden yhdistysten olemassaolon, joiden jäsenten toiminta liittyi yhteen näistä kolmesta tuotteiden alaryhmästä (riidanalaisen päätöksen 796 ja 797 perustelukappale).

16 Kantajan osallisuudesta todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen komissio mainitsi, että vaikka se oli hanojen valmistaja, se oli kuitenkin tietoinen todetun kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevasta eri tuotteiden valikoimasta, kun otetaan huomioon sen osallistuminen organisointielinten, joita ovat Arbeitskreis Sanitärindustrie (jäljempänä ASI) Itävallassa ja IndustrieForum Sanitär Saksassa, järjestämiin yhteistoimintakokouksiin (riidanalaisen päätöksen 872 perustelukappale). Kartellin maantieteellisestä ulottuvuudesta komissio totesi kuitenkin, ettei kantajan voitu katsoa olevan tietoinen siitä kokonaisuudessaan vaan ainoastaan Saksassa ja Itävallassa tapahtuneesta yhteistoiminnasta, kun otetaan huomioon kantajan osallistuminen kahden edellä mainitun organisointielimen ja hanojen alaryhmän alalla Saksassa toimivan erikoistuneen yhdistyksen järjestämiin kokouksiin (riidanalaisen päätöksen 873 perustelukappale).

17 Kullekin yritykselle määrättävien sakkojen määrän määrittämiseksi komissio tukeutui toiseksi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettuihin suuntaviivoihin (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä vuoden 2006 suuntaviivat) (riidanalaisen päätöksen 1184 perustelukappale).

18 Komissio määritti ensiksi sakon perusmäärän. Tässä tarkoituksessa se täsmensi riidanalaisessa päätöksessä, että laskeminen perustui kunkin yrityksen osalta jäsenvaltiokohtaisiin myynteihin kerrottuna kussakin jäsenvaltiossa ja asianomaisessa tuotteiden alaryhmässä todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumista koskevien vuosien lukumäärällä, jotta otetaan huomioon se, että tietyt yritykset harjoittavat liiketoimintaa ainoastaan tietyissä jäsenvaltioissa tai ainoastaan yhden edellä 3 kohdassa mainitun kolmen tuotteiden alaryhmän osalta (riidanalaisen päätöksen 1197 perustelukappale).

19 Tämän täsmennyksen perusteella komissio määritti vuoden 2006 suuntaviivojen 20–23 kohdan mukaisesti todetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuteen liittyväksi kertoimeksi 15 prosenttia. Se otti täten huomioon kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen neljä arviointiperustetta, jotka ovat luonne, yhteenlasketut markkinaosuudet, maantieteellinen ulottuvuus ja täytäntöönpano (riidanalaisen päätöksen 1210–1220 perustelukappale).

20 Komissio määritti lisäksi kantajalle määritetyn sakon perusmäärään vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdan säännösten perusteella sovellettavaksi todetun kilpailusääntöjen rikkomisen keston mukaiseksi kertoimeksi 6,66 Saksan osalta, sillä kantaja osallistui siellä todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen 6.3.1998–9.11.2004, ja 3,66 Itävallan osalta, sillä kantaja osallistui siellä todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen 2.3.2001–9.11.2004 (riidanalaisen päätöksen 1223 perustelukappale).

21 Lopuksi komissio päätti vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdan säännösten perusteella korottaa sakon perusmäärää soveltamalla 15 prosentin suuruista lisäsummaa ottaen huomioon edellä 19 kohdassa mainitut neljä arviointiperustetta, jotta voitaisiin estää kyseessä olevia yrityksiä osallistumasta hintojen vahvistamisesta tehtäviin horisontaalisiin sopimuksiin, jotka ova samankaltaisia kuin riidanalaisen päätöksen kohteena olevat sopimukset (riidanalaisen päätöksen 1224 ja 1225 perustelukappale).

22 Tästä seuraa, että kantajan sakon perusmäärä on [*luottamuksellinen*] [1] (riidanalaisen päätöksen 1226 perustelukappale).

23 Komissio tutki toiseksi, oliko olemassa raskauttavia tai lieventäviä seikkoja, joiden nojalla perusmäärää voidaan mukauttaa. Komissio ei todennut kantajan osalta mitään raskauttavia tai lieventäviä seikkoja.

24 Kolmanneksi komissio sovelsi määrättävän sakon määrän määrittämiseksi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan nojalla enimmäismäärää, joka on 10 prosenttia edeltävän tilikauden aikana toteutetusta kokonaisliikevaihdosta (jäljempänä 10 prosentin enimmäismäärä). Kantajalle määrätyn sakon määrä oli 10 prosentin enimmäismäärän soveltamisen jälkeen 12 517 671 euroa (riidanalaisen päätöksen 1261 ja 1264 perustelukappale).

25 Neljänneksi komissio totesi, ettei kantajalle voitu myöntää sakkojen alennusta vuoden 2002 yhteistyötiedonannon nojalla, koska kantajan esittämillä todisteilla ei voitu katsoa olevan kyseisen tiedonannon 21 kohdassa tarkoitettua merkittävää lisäarvoa (riidanalaisen päätöksen 1304 perustelukappale).

1 — Luottamukselliset tiedot poistettu.

26 Edellä esitetyn perusteella komissio totesi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohdassa, että kantaja oli rikkonut SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla 6.3.1998 ja 9.11.2004 välisenä aikana jatkettuun sopimukseen tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin kylpyhuonekalusteiden alalla Saksassa ja Itävallassa.

27 Komissio määräsi tästä todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta kantajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 6 kohdassa 12 517 671 euron sakon.

28 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa komissio määräsi päätöksen 1 artiklassa tarkoitetut yritykset yhtäältä lopettamaan todetun kilpailusääntöjen rikkomisen, jos sitä ei ole vielä lopetettu, ja toisaalta pidättäytymään vastedes harjoittamasta riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa kuvatun kaltaista toimintaa ja toteuttamasta toimenpiteitä, joilla on samanlaisia tai vastaavia tavoitteita tai vaikutuksia.

29 Riidanalaisen päätöksen 4 artiklassa luetellaan riidanalaisen päätöksen adressaatit, joihin kuuluu kantaja.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset

30 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 8.12.2010 jättämällään kannekirjelmällä.

31 Euroopan unionin neuvosto on pyytänyt unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.10.2010 toimittamallaan väliintulohakemuksella lupaa saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Unionin yleisen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtaja hyväksyi mainitun pyynnön 8.3.2011 antamallaan määräyksellä.

32 Neuvosto jätti 7.4.2011 väliintulokirjelmänsä. Asianosaiset esittivät huomautuksensa mainitusta kirjelmästä.

33 Unionin yleinen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja esitti työjärjestyksensä 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena kantajalle kirjallisia kysymyksiä. Kantaja vastasi näihin kysymyksiin määräajassa 30.1.2012 päivätyllä kirjeellä.

34 Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 29.2.2012 pidetyssä istunnossa.

35 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen kantajaa koskevilta osin

— toissijaisesti alentaa kantajalle määrätyn sakon määrää

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

36 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

37 Neuvosto vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää asetuksen N:o 1 23 artiklan 3 kohtaan liittyvän lainvastaisuusväitteen

— tekee asianmukaisen päätöksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Oikeudellinen arviointi

38 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuinten harjoittama laillisuusvalvonta niiden seuraamuksia koskevien päätösten osalta, jotka komissio on antanut seuraamusten määräämiseksi kilpailuoikeuden rikkomisista, perustuu SEUT 263 artiklassa säädettyyn laillisuusvalvontaan, jota täydentää, mikäli näin on vaadittu, täysi harkintavalta, joka on annettu unionin tuomioistuimille asetuksen N:o 1/2003 31 artiklalla SEUT 261 artiklan mukaisesti (ks. vastaavasti asia C-386/10 P, Chalkor v. komissio, tuomio 8.12.2011, Kok., s. I-13085, 53, 63 ja 64 kohta). Tämän harkintavallan nojalla unionin yleinen tuomioistuin voi täten paitsi pelkästään tutkia seuraamuksen laillisuuden myös korvata komission arvioinnin omallaan ja siten poistaa määrätyn sakon taikka uhkasakon tai alentaa tai korottaa sen määrää (ks. asia C-272/09 P, KME ym. v. komissio, tuomio 8.12.2011, Kok., s. I-12789, 103 kohta; ks. vastaavasti asia T-11/06, Romana Tabacchi v. komissio, tuomio 5.10.2011, Kok., s. II-6681, 265 kohta).

39 Nyt käsiteltävän kanteen osalta on kiistatonta, että kantaja vaatii ensimmäisellä vaatimusryhmällä unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen sitä koskevilta osin ja toisella vaatimusryhmällä toissijaisesti alentamaan sille määrätyn sakon määrää.

40 Lisäksi on todettava, että komissio vaatii vastauskirjelmässään, että ensimmäinen vaatimusryhmä on jätettävä tutkimatta sillä perusteella, ettei sitä ole perusteltu kannekirjelmässä millään kanneperusteella.

41 Mainitun oikeuskäytännön ja edellä esitettyjen toteamusten nojalla unionin yleinen tuomioistuin tutkii ensiksi, voidaanko kannekirjelmän ensimmäinen vaatimusryhmä ottaa tutkittavaksi. Toiseksi se tutkii riidanalaisen päätöksen laillisuusvalvonnan yhteydessä niiden vaatimusten perusteltavuuden, jotka on esitetty ensisijaisesti riidanalaisen päätöksen osittaiseksi kumoamiseksi, tämän jälkeen kolmanneksi niiden toissijaisesti esitettyjen vaatimusten perusteltavuuden, joilla unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan pääasiassa harjoittamaan täyttä harkintavaltaa siten, että komission kantajalle määräämien sakkojen määrää muutetaan alentamalla sitä.

I– *Tutkittavaksi ottaminen*

42 Komissio väittää lähinnä, että ensimmäinen vaatimusryhmä on jätettävä tutkimatta, koska kantajan esittämillä kanneperusteilla vaaditaan ainoastaan sakkojen määrän alentamista. Komissio katsoo lisäksi, että kantajan yritys korjata vastauskirjelmässä kannekirjelmän perustelujen puutteellisuutta on hylättävä liian myöhään toteutettuna.

43 Kantaja vastaa lähinnä, että kannekirjelmässä esitetyistä seikoista on pääteltävä, että riidanalainen päätös on kumottava. Kantaja täsmentää vastauskirjelmässään lisäksi, että mitättömyys seuraa siitä, ettei se ollut osallistunut todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, sillä kantaja ei komission riidanalaisen päätöksen 873 perustelukappaleessa toteaman tavoin tiennyt kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellistä ulottuvuutta, joka käsitti kuusi jäsenvaltiota.

44 Ensimmäisen vaatimusryhmän tutkittavaksi ottamisen arvioimisesta on ensiksi muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty edellytys, jonka mukaan kanteen oikeudellisista perusteista on esitettävä yhteenveto, ei täyty ja kyseinen vaatimus on jätettävä tutkimatta, mikäli

kantaja ei esitä yhtään kanneperustetta vaatimustensa tueksi (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-339/94-T-342/94, Metsä-Serla ym. v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-1727, 62 kohta ja asia T-310/02, Theodorakis v. neuvosto, tuomio 23.3.2004, Kok. H, s. I-A-95 ja II-427, 21 ja 22 kohta).

45 Lisäksi edelleen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos hyväksyttäisiin, ettei kanneperusteiden esittäminen ole sidottu työjärjestyksen terminologiaan ja numerointiin ja että on riittävää, että kanneperusteista esitetään pikemminkin niiden sisältö kuin oikeudellinen luonnehdinta, edellyttäen kuitenkin, että nämä perusteet ilmenevät kannekirjelmästä kyllin selvästi (T-85/92, De Hoe v. komissio, määräys 28.4.1993, Kok., s. II-523, 21 kohta; T-315/10, Groupe Partouche v. komissio, määräys 20.1.2012, 20 kohta ja asia T-161/06, Arbos v. komissio, tuomio 25.10.2012, 22 kohta).

46 Jotta voidaan lausua ensimmäisen vaatimusryhmän tutkittavaksi ottamisesta, käsiteltävässä asiassa on edellä 45 ja 45 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tutkittava, onko kantaja vedonnut kanneperusteisiin ja vähintään yhteenvedonomaisesti tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin, joihin nämä väitteet perustuvat ja jotka pääasiallisesti tukevat kyseisiä vaatimuksia.

47 Tässä yhteydessä on todettava, että kantaja vetoaa kanteensa tueksi kahdeksaan kanneperusteeseen. Kanneperusteista ensimmäinen perustuu lähinnä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohtaan liittyviin arviointivirheisiin sen kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisen osalta, josta kantajaa moititaan, ja kantajalle määrätyn sakon määrän osalta, toinen asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan rikkomiseen, joka on seurausta kyseisen asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun 10 prosentin enimmäismäärän soveltamisesta, kolmas siihen, ettei kantajan yksilökohtaista osallistumista todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen otettu yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesti huomioon, neljäs siihen, ettei komission aikaisempia päätöksiä otettu yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesti huomioon, viides siihen, ettei kantajan taloudellisten voimavarojen rajallisuutta otettu suhteellisuusperiaatteen vastaisesti huomioon, kuudes taannehtivuuskiellon periaatteen loukkaamiseen, joka on seurausta vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamisesta, joissa esitetään niiden antamista edeltäneisiin menettelytapoihin sovellettava ankarampi sakkojen määrän laskentamenetelmä kuin menetelmä, joka esitetään asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä vuoden 1998 suuntaviivat), seitsemäs siihen, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdalla loukataan täsmällisyysperiaatetta, ja kahdeksas vuoden 2006 suuntaviivojen lainvastaisuuteen siltä osin kuin niissä annetaan komissiolle liian laaja harkintavalta. Kaksi viimeistä kanneperustetta ovat lainvastaisuusväitteitä.

48 On tosin todettava, että kantaja esittää kyseiset kahdeksan kanneperustetta täsmentämättä kumpaa kahdesta ensimmäisestä vaatimuksesta niillä tuetaan.

49 On kuitenkin todettava, että lukuun ottamatta kolmatta kanneperustetta, johon on vedottu lähinnä toisen vaatimusryhmän tueksi siltä osin kuin siinä vaaditaan unionin yleistä tuomioistuinta muuttamaan kantajalle määrätyn sakon määrän laskentaparametrejä, kun otetaan huomioon kantajan yksilöllinen tilanne verrattuna muiden osallistujien tilanteeseen, ensimmäisellä, toisella, neljännellä ja viidennellä kanneperusteella vaaditaan unionin yleistä tuomioistuinta lähinnä toteamaan, että koska komissio ei ottanut huomioon kantajan todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvää osallistumista luonnehtivia eri seikkoja, se teki useita arviointivirheitä, jotka ovat riidanalaista päätöstä rasittavia lainvastaisuuksia, joiden nojalla on kumottava riidanalainen päätös tai ainakin alennettava kantajalle määrätyn sakon määrää. Kuudennesta kanneperusteesta on todettava, että kun kantaja vetoaa taannehtivuuskiellon periaatteen loukkaamiseen, joka on seurausta vuoden 2006 suuntaviivojen soveltamisesta menettelyihin, joista kantaja moititaan ja jotka edeltävät kyseisten suuntaviivojen antamista, se vaatii unionin yleistä tuomioistuinta lähinnä toteamaan, että komission riidanalaisessa päätöksessä soveltamaa sakon määrän laskentamenetelmää rasittaa lainvastaisuus, jonka johdosta on kumottava riidanalainen päätös tai ainakin alennettava kantajalle määrätyn sakon määrää, sillä jos komissio olisi soveltanut vuoden 1998 suuntaviivoja, kyseisen sakon määrä olisi ollut alhaisempi. Seitsemännestä ja kahdeksannesta kanneperusteesta on todettava, että kun kantaja vetosi asetuksen

N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan ja vuoden 2006 suuntaviivojen lainvastaisuuteen, sen tarkoituksena oli osoittaa, että riidanalaista päätöstä rasittaa – siltä osin kuin se perustuu kantajalle määrättyjen sakkojen määrän laskemiseksi kyseisen artiklaan ja kyseisiin suuntaviivoihin – lainvastaisuudet, joiden nojalla unionin yleisen tuomioistuimen olisi kumottava riidanalainen päätös tai ainakin alennettava kantajalle määrätyn sakon määrää.

50 Edellä esitetyistä päätelmistä seuraa, että kolmatta kanneperustetta lukuun ottamatta muut kanneperusteet esitettiin kannekirjelmässä myös ensimmäisen vaatimusryhmän tueksi. Näin ollen toisin kuin komissio väittää, ensimmäinen vaatimusryhmä on otettava tutkittavaksi.

51 Toiseksi kantajan vastauskirjelmässään esittämistä väitteistä sen osoittamiseksi, ettei se ole osallistunut kuuteen jäsenvaltioon ulottuvaan yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, on muistutettava, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdasta ja 48 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja sen on sisällettävä yhteenveto seikoista, joihin kanne perustuu, ja että asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Peruste, jolla laajennetaan aikaisemmin – nimenomaisesti tai implisiittisesti – kannekirjelmässä esitettyä perustetta ja jolla on läheinen yhteys tähän perusteeseen, on kuitenkin otettava tutkittavaksi (ks. asia T-94/98, Alferink ym. v. komissio, tuomio 26.6.2008, Kok., s. II-1125, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Todetun kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellisestä ulottuvuudesta unionin yleinen tuomioistuin toteaa käsiteltävässä asiassa, että kantaja moittii kannekirjelmässä kahteen otteeseen ensimmäisen ja toisen kanneperusteen tueksi komissiota siitä, että se teki kantajalle määrätyn sakon määrää koskevan arviointivirheen, joka johtuu siitä, että se sovelsi samoja tekijöitä, joita oli sovellettu yrityksiin, jotka olivat tietoisia todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta kokonaisuudessaan, vaikka se totesi riidanalaisen päätöksen 873 perustelukappaleessa, että kantajan tiedot kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellisestä ulottuvuudesta rajoittuivat kahteen jäsenvaltioon (Saksa ja Itävalta) niistä kuudesta jäsenvaltiosta, joihin kilpailusääntöjen rikkominen ulottui. Lisäksi kantaja väittää kahteen otteeseen, että sen osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen rajoittui siis näiden kahden jäsenvaltion alueelle.

53 Todetun kilpailusääntöjen rikkomisen muista olennaisista ominaispiirteistä on sen sijaan todettava, ettei kantaja kiistänyt kannekirjelmässä näitä ominaispiirteitä eikä muun muassa sitä, että kyseinen kilpailusääntöjen rikkominen koski edellä 3 kohdassa tarkoitettua kolmea tuotteiden alaryhmää, vaan se tyytyi väittämään, että se harjoitti toimintaa ainoastaan yksillä markkinoilla näistä kolmesta alaryhmästä.

54 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että kantajan vastineessa esittämillä väitteillä, joilla kiistetään todetun kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus, laajennetaan kannekirjelmässä esitettyä väitettä ja että ne on siis otettava tutkittaviksi. Vastineessa esitetyillä muilla väitteillä, joilla kiistetään todetun kilpailusääntöjen rikkomisen muut olennaiset ominaispiirteet, ei laajenneta kannekirjelmässä esitettyä väitettä, ja ne on jätettävä tutkimatta liian myöhään esitettyinä.

II– *Asiakysymys*

55 Kuten edellä 49 kohdassa todetaan, kantaja vetoaa kahdeksaan kanneperusteeseen kanteen tueksi. Ensimmäinen, toinen, neljäs, viides ja kuudes kanneperuste esitettiin sekä riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskevien vaatimusten tueksi että niiden vaatimusten tueksi, joilla unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan alentamaan kantajalle määrätyn sakon määrää (ensimmäinen ja toinen vaatimus). Kolmas kanneperuste esitettiin ainoastaan niiden vaatimusten tueksi, joilla unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan alentamaan kyseistä määrää (toinen vaatimus). Edellä mainitusta kohdasta ilmenevällä tavoin seitsemättä ja kahdeksatta kanneperustetta on pidettävä lainvastaisuusväitteinä.

56 Tämän vuoksi on tutkittava ensimmäiseksi seitsemännessä ja kahdeksannessa kanneperusteessa esitetyt kaksi lainvastaisuusväitettä. Edellä 41 kohdasta ilmenevällä tavoin toiseksi tutkitaan yhtäältä vaatimukset riidanalaisen päätöksen osittaiseksi kumoamiseksi ja toisaalta vaatimukset, joilla unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan harjoittamaan täyttä harkintavaltaa siten, että kantajalle määrättyjen sakkojen määrää muutetaan alentamalla sitä.

A– *Lainvastaisuusväitteet*

1. Väite, joka perustuu asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan lainvastaisuuteen

57 Kantaja väittää lähinnä väitteellä, joka perustuu asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan lainvastaisuuteen (jäljempänä ensimmäinen väite), että kyseisellä artiklalla, johon riidanalainen päätös perustuu, loukataan ”täsmällisyysperiaatetta”, koska kyseisessä artiklassa mainitaan sakon määrän laskemisen parametreinä ainoastaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus ja kesto ilman, että siinä tarkemmin täsmennetään näitä käsitteitä, mikä tarkoittaa, että komissiolla on lähes rajoittamaton harkintavalta sakon määrän vahvistamisessa.

58 Komissio, jota neuvosto tukee, kiistää kantajan ensimmäisen väitteen tueksi esittämät väitteet.

59 Vaikka kantaja vetoaa käsiteltävässä asiassa ”täsmällisyysperiaatteen” loukkaamiseen, on todettava, että kantaja viittaa lähinnä nulla poena sine lege -periaatteeseen ja oikeusvarmuuden periaatteeseen, kun se väittää, etteivät kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta ja kestoa koskevat käsitteet ole riittävän täsmällisiä (ks. vastaavasti asia C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomio 29.3.2011, Kok., s. I-2359, 80 kohta). Ensimmäistä väitettä on siis tarkasteltava näiden kahden periaatteen nojalla.

60 Oikeuskäytännöstä käy tältä osin ilmi, että nulla poena sine lege -periaate, sellaisena kuin se ilmenee Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EUVL 2010, C 83, s. 389) 49 artiklasta, vahvistettiin muun muassa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 7 artiklassa, liittyy läheisesti oikeusvarmuuden periaatteeseen, joka edellyttää, että unionin säännöstössä määritellään selvästi rikkomiset ja niistä määrättävät seuraamukset (ks. edellä 59 kohdassa mainittu asia ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomion 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. myös vastaavasti asia T-279/02, Degussa v. komissio, tuomio 5.4.2006, Kok., s. II-897, 66 kohta ja asia T-11/05, Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomio 19.5.2010, 58 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

61 Lisäksi oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että tällaisen lainsäädännön perusteella ne, joita asia koskee, voivat saada selville tarkasti, minkä laajuisia niille asetetut velvoitteet ovat, jotta ne voivat yksiselitteisesti saada tiedon oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja ryhtyä niiden johdosta asianmukaisiin toimenpiteisiin (edellä 59 kohdassa mainittu asia ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomion 81 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Nulla poena sine lege -periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen täyttämiseksi ei edellytetä, että niiden säännösten sanamuoto, joiden nojalla nämä seuraamukset määrätään, ovat niin täsmällisiä, että näiden säännösten rikkomisen mahdolliset seuraukset olisivat ennakoitavissa täysin varmasti. Säännöksen epämääräinen sanamuoto ei nimittäin välttämättä merkitse kyseisen kahden periaatteen loukkaamista ja se, että laissa annetaan harkintavaltaa, ei itsessään ole ristiriidassa ennakoitavuuden vaatimuksen kanssa edellyttäen, että tällaisen harkintavallan laajuus ja sen käyttämistapa määritellään riittävän selvästi (ks. vastaavasti edellä 60 kohdassa mainittu asia Degussa v. komissio, tuomion 71 kohta ja edellä 60 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 62 ja 63 kohta).

63 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on todennut, että lain selkeyttä ei arvioida ainoastaan asianomaisen säännöksen sanamuodon perusteella vaan myös vakiintuneessa ja julkaistussa oikeuskäytännössä tehtyjen täsmennysten perusteella (asia C-266/06 P, Evonik Degussa v. komissio, tuomio 22.5.2008, 40 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Unionin tuomioistuin on myös korostanut, että muun muassa komissio on käyttänyt suuntaviivojen laadinnassa Euroopan unionin kilpailuoikeuden alalla määrättävien sakkojen laskentamenetelmälle oikeuskäytännössä kehitettyjä perusteita, minkä johdosta komissio on voinut kehittää tunnetun ja saatavilla olevan ratkaisukäytännön (ks. vastaavasti em. asia Evonik Degussa v. komissio, tuomion 61 kohta).

64 Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan pätevyydestä nulla poena sine lege -periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen kannalta on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on jo todennut, että kantajan ensimmäisen väitteen tueksi esittämien väitteiden kanssa samankaltaisten väitteiden nojalla, että kyseisen artiklan 2 ja 3 kohta, joita on luettava yhdessä, koska niillä rajoitetaan komission harkintavaltaa, täyttävät kyseisten periaatteiden mukaiset vaatimukset (edellä 60 kohdassa mainittu asia Wieland-Werke ym. v. komissio, tuomion 63–72 kohta).

65 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäinen väite on hylättävä perusteettomana.

2. Väite, joka perustuu vuoden 2006 suuntaviivojen lainvastaisuuteen

66 Kannekirjelmästä ja 30.1.2012 päivätystä kirjeestä ilmenee, että kantaja väittää vuoden 2006 suuntaviivojen lainvastaisuuteen perustuvan väitteen (jäljempänä toinen väite) nojalla, että suuntaviivat ja muun muassa niiden 35 ja 37 kohta ovat lainvastaiset, koska niillä loukataan nulla poena sine lege -periaatetta ja oikeusvarmuuden periaatetta niillä komissiolle annetun lähes rajoittamattoman harkintavallan johdosta.

67 Komissio kiistää kantajan toisen väitteen tueksi esittämät väitteet.

68 Tässä yhteydessä on ensiksi muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan sillä, että komissio antaa suuntaviivat, myötävaikutetaan pääosiltaan nulla poena sine lege -periaatteen noudattamisen varmistamiseen. Täten on todettava, että suuntaviivoissa määritetään yleisesti ja abstraktisti menettelysäännöt, jotka komissio on asettanut itselleen sakkojen määrän vahvistamiseksi, ja taataan näin ollen yritysten oikeusvarmuus (yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 211 ja 213 kohta).

69 Toiseksi vuoden 2006 suuntaviivojen 2 kohdasta ilmenee, että kyseiset suuntaviivat kuuluvat asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa vahvistettuun oikeudelliseen kehykseen. Edellä 59–64 kohdassa toisaalta todettiin, että kyseinen artikla täyttää nulla poena sine lege -periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen mukaiset vaatimukset.

70 Kolmanneksi on korostettava, ettei komissio ylittänyt sille asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa annetun harkintavallan rajoja, kun se antoi vuoden 2006 suuntaviivat (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 250 kohta).

71 Asetuksen N:o 1 /2003 23 artiklan 3 kohdassa nimittäin säädetään, että komissio ottaa sakon suuruutta määrättäessä huomioon sekä kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston. Vuoden 2006 suuntaviivojen 19 kohdassa todetaan kuitenkin, että sakon perusmäärä lasketaan osuutena myyntiarvosta, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella ja kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina rikkominen tapahtui.

72 Kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden huomioon ottamisesta on tarkemmin todettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 21–23 kohdan mukaan sakon perusmäärässä huomioon otettava osuus myyntiarvosta (jäljempänä ”rikkomisen vakavuuskerroin”) on vahvistetaan tasolle 0–30 prosenttia, jossa otetaan huomioon tiettyjä seikkoja, kuten rikkomisen luonne, kaikkien osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus ja se, onko rikkominen toteutunut käytännössä, kun muistetaan, että hinnoista sopimisesta, markkinoiden jakamisesta ja tuotantorajoituksista tehdyt sopimukset kuuluvat luonteeltaan vakavimpiin kilpailunrajoituksiin. Vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdan mukaan komissio sisällyttää varoittavan vaikutuksen takaamiseksi perusmäärään suhdeluvun, jonka perusteella voidaan laskea lisäsumma (jäljempänä ”lisäsummakerroin”) ja joka on 15–25 prosenttia myynnin arvosta edellä mainitut tekijät huomioon ottaen.

73 Vuoden 2006 suuntaviivojen 24 kohdassa todetaan kilpailusääntöjen keston huomioon ottamisesta, että yhtäältä myynnin arvon perusteella määritetty määrä kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina yritys on osallistunut rikkomiseen, ja toisaalta alle kuusi kuukautta kestävät jaksot lasketaan puolena vuotena ja yli kuusi kuukautta mutta alle yhden vuoden kestävät jaksot lasketaan täytenä vuotena.

74 Vuoden 2006 suuntaviivojen 27–31 kohdan nojalla perusmäärään voidaan tämän jälkeen tehdä mukautuksia raskauttavien seikkojen ja lieventävien seikkojen huomioon ottamiseksi ja sen varmistamiseksi, että sakon määrällä on riittävän ennaltaehkäisevä vaikutus. Kyseisten suuntaviivojen 34 kohdan sanamuodon mukaan sakon määrää voidaan myös alentaa vuoden 2002 yhteistyötiedonannon huomioon ottamiseksi.

75 Vuoden 2006 suuntaviivojen 32 kohdassa täsmennetään vielä, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaisesti kullekin rikkomiseen osalliselle yritykselle tai yritysten yhteenliittymälle määrättävän sakon lopullinen määrä voi joka tapauksessa olla enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

76 Lopuksi komissio toteaa poikkeuksellisesti vuoden 2006 suuntaviivojen 35 kohdassa yhtäältä, että se voi sakon määrän määräämisessä ottaa huomioon yrityksen maksukyvyttömyyden. Toisin kuin kantaja väittää, tässä säännöksessä ei myönnetä komissiolle rajoittamatonta harkintavaltaa, koska edellytykset sakon määrän alentamiseksi maksukyvyttömyyden vuoksi on nimenomaisesti mainittu säännöksessä. Kyseisessä kohdassa täsmennetään siis yhtäältä, ettei sakkoa alenneta pelkästään epäedullisen tai tappiollisen taloudellisen tilanteen vuoksi, ja toisaalta, että alennus voidaan myöntää vain sillä perusteella, että esitetään objektiiviset todisteet siitä, että sakon määrääminen vaarantaisi väistämättä kyseisen yrityksen elinkelpoisuuden ja muuttaisi sen omaisuuserät täysin arvottomiksi.

77 Toisaalta vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdassa komissio huomauttaa, että erityistapauksissa voi olla asiaan liittyvien erityispiirteiden vuoksi tai pelotevaikutuksen aikaansaamiseksi perusteltua, että se poikkeaa vuoden 2006 suuntaviivoissa kuvatuista menetelmistä. Koska kyseisen kohdan säännöksissä ei sallita poikkeamista asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa esitetyistä periaatteista, on todettava, että toisin kuin kantaja väittää, kyseisessä kohdassa ei anneta komissiolle lähes rajoittamatonta harkintavaltaa eikä kyseinen suuntaviivojen kohta näin ollen ole nulla poena sine lege -periaatteen vastainen.

78 Tästä seuraa, että sillä, että komissio antoi vuoden 2006 suuntaviivat siltä osin kuin se on pitäytynyt asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa vahvistetuissa oikeudellisissa puitteissa, on myötävaikutettu tähän säännökseen perustuvan komission harkintavallan rajojen täsmentämiseen (edellä 60 kohdassa mainittu asia Degussa v. komissio, tuomion 82 kohta) eikä sillä ole loukattu nulla poena sine lege -periaatetta vaan myötävaikutettu sen noudattamiseen.

79 Kaiken edellä esitetyn perusteella toinen väite on hylättävä perusteettomana.

B– *Ensisijaisesti esitetyt vaatimukset riidanalaisen päätöksen osittaiseksi kumoamiseksi*

80 Kuten edellä 49 kohdassa todetaan, ensimmäinen, toinen, neljäs, viides ja kuudes kanneperuste esitettiin riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskevien vaatimusten tueksi.

81 Koska komissio sovelsi riidanalaisessa päätöksessä vuoden 2006 suuntaviivoja ja koska toinen lainvastaisuusväite on hylättävä, kuten edellä 78 kohdassa todetaan, aluksi on tutkittava kuudes kanneperuste, jonka mukaan taannehtivuuskiellon periaatetta on loukattu, kun vuoden 2006 suuntaviivoja on sovelluttu toimiin, joista kantajaa moititaan ja jotka ovat tapahtuneet ennen suuntaviivojen antamista. Tämän jälkeen tutkitaan ensimmäinen, toinen, neljäs ja viides kanneperuste sikäli kuin niillä pyritään osoittamaan, että riidanalaista päätöstä rasittavat komission useista arviointivirheistä johtuvat lainvastaisuudet.

1. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan taannehtivuuskiellon periaatetta on loukattu

82 Kantaja väittää, että koska yhteistoimintamenettely koskee vuosien 1992 ja 2004 välistä ajanjaksoa, komission olisi pitänyt soveltaa vuoden 1998 suuntaviivoja. Kantajan mukaan komissio loukkasi taannehtivuuskiellon periaatetta, kun se laski sakot vuoden 2006 suuntaviivojen perusteella. Lisäksi vuoden 1998 suuntaviivojen soveltaminen olisi kantajan mukaan johtanut alempaan sakkoon.

83 Komissio kiistää kantajan kuudennen kanneperusteen tueksi esittämät väitteet.

84 Tästä on ensiksi muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan rikoslain taannehtivuuskiellon periaatteen, sellaisena kuin se ilmenee perusoikeuskirjan 49 artiklasta ja on vahvistettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklassa, jonka noudattamista unionin tuomioistuin valvoo, perusteella voidaan vastustaa rikkomisen vahvistavan säännöksen uuden tulkinnan taannehtivaa soveltamista, kun tämän tulkinnan tulos ei ollut kohtuullisesti ennakoitavissa kilpailusääntöjen rikkomishetkellä (ks. vastaavasti ja analogisesti asia C-3/06 P, Groupe Danone v. komissio, tuomio 8.2.2007, Kok., s. I-1331, 87–89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-83/08, Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, tuomio 2.2.2012, 120 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

85 Toiseksi myös vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan huolimatta asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 5 kohdasta, josta ilmenee, että vaikka päätökset, joissa määrätään sakkoja kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi, eivät ole luonteeltaan rikosoikeudellisia, komission on noudatettava taannehtivuuskiellon periaatetta hallinnollisissa menettelyissään, jotka voivat perustamissopimuksen kilpailusääntöjä sovellettaessa johtaa seuraamusten määräämiseen (ks. vastaavasti edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 202 kohta; ks. edellä 84 kohdassa mainittu asia Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, tuomion 122 kohta). Näin on erityisesti silloin, kun komissio päättää muuttaa seuraamuskäytäntöään, tässä tapauksessa sakkoja koskevaa yleistä kilpailupolitiikkaansa. Tällaisella muuttamisella voi nimittäin olla seurauksia taannehtivuuskiellon periaatteen kannalta, varsinkin jos se toteutetaan antamalla suuntaviivojen kaltaisia käytännesääntöjä (edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 222 kohta).

86 Kolmanneksi oikeuskäytännössä on todettu, että taannehtivuuskiellon periaatteen noudattamisen valvomiseksi on tutkittava, oliko kyseinen muutos kohtuullisesti ennakoitavissa silloin, kun kyseessä olevat kilpailusääntöjen rikkomiset tapahtuivat (edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 224 kohta). Ennakoitavuuden käsitteen sisältö riippuu suuresti kyseessä olevan tekstin sisällöstä, sen kattamasta alasta ja sen adressaattien lukumäärästä ja laadusta. Lain ennakoitavuuden vastaista ei ole se, että kyseessä olevan henkilön on käytettävä valistuneita neuvonantajia arvioidakseen asian mukaisesti tietyn teon mahdollisia seurauksia asian olosuhteissa.

Tämä koskee erityisesti ammattilaisia, jotka ovat tottuneet harjoittamaan ammattiaan huolellisesti. Heidän voidaan lisäksi edellyttää arvioivan toiminnan riskejä huolellisesti (edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 219 kohta).

87 Tältä osin on muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 säännöksistä ilmenevien kilpailusääntöjen tehokas soveltaminen edellyttää sitä, että komissio voi kyseisen asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa säädetyissä rajoissa milloin tahansa korottaa sakkojen tasoa, jos tämä on tarpeen unionin kilpailupolitiikan toteuttamiseksi. Tästä seuraa, että sellaiseen hallinnolliseen menettelyyn, jonka päätteeksi voidaan määrätä sakkoja, osallistuvat yritykset eivät voi saavuttaa perusteltua luottamusta siihen, ettei komissio ylitä aiemmin käytettyä sakkojen tasoa, eikä sakkojen laskentamenetelmään, vaan päinvastoin kyseisten yritysten on otettava huomioon se mahdollisuus, että komissio päättää minä hetkenä hyvänsä korottaa sakkojen tasoa aiemmin soveltamastaan tasosta joko korottamalla sakkojen määrän tasoa määräämällä sakkoja yksittäisissä päätöksissä tai soveltamalla yksittäistapauksiin suuntaviivojen kaltaisia yleisesti sovellettavia käytännesääntöjä (edellä 84 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 90 ja 91 kohta ja edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 227–230 kohta).

88 Nyt käsiteltävässä asiassa on muistutettava edellä 69 ja 78 kohdassa jo todetun, että vuoden 2006 suuntaviivat kuuluvat asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädettyyn oikeudelliseen kehykseen, että ne auttavat täsmentämään tästä säännöksestä johtuvan komission harkintavallan käyttämisen rajoja ja että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaan vuoden 2006 suuntaviivojen 32 kohdassa määritetään kunkin rikkomiseen osallistuvan yrityksen tai yritysten yhteenliittymän sakon lopullisen määrän enimmäismääräksi 10 prosenttia edeltävän tilikauden aikana toteutetusta kokonaisliikevaihdosta.

89 Toisaalta on todettava, että vaikkei vuoden 1998 suuntaviivojen säännöllisestä tarkistamisesta ole nimenomaista määräystä, kantajien olisi olemassa olevan oikeuskäytännön valossa pitänyt ottaa huomioon se mahdollisuus, että kilpailusääntöjen rikkomisen jälkeen komissio päättää antaa ja soveltaa uusia sakkojen laskentaa koskevia suuntaviivoja (edellä 84 kohdassa mainittu asia Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, tuomion 116 kohta).

90 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että vuoden 2006 suuntaviivat ja erityisesti niiden sisältämä sakkojen määrän uusi laskentatapa – jos oletetaan, että niillä korotettiin määrättävien sakkojen tasoa vuoden 1998 suuntaviivoissa määrättyyn laskentatapaan nähden – olivat kohtuullisesti kantajan kaltaisten yritysten ennakoitavissa kyseessä olevan rikkomisen toteuttamisajankohtana ja että komissio ei ole loukannut taannehtivuuskiellon periaatetta, kun se on soveltanut riidanalaisessa päätöksessä vuoden 2006 suuntaviivoja kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka on toteutettu ennen kuin suuntaviivat oli annettu (ks. vastaavasti edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 231 ja 232 kohta ja asia C-397/03, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 18.5.2006, Kok., s. I 4429, 25 kohta).

91 Näin ollen kuudes kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

2. Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan komissio on tehnyt arviointivirheitä todetessaan kantajien rikkoneen kilpailusääntöjä ja laskiessaan sille määrätyn sakon määrää

92 Aluksi on todettava, että ensimmäisen kanneperusteen otsikko, sellaisena kuin se on kannekirjelmässä eli ”vastaaja ei ota huomioon lukuisia kantajan puolesta puhuvia lieventäviä seikkoja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan vastaisesti”, saattaisi antaa ymmärtää kantajan väittävän, että riidanalaista päätöstä rasittava useat lainvastaisuudet, jotka johtuvat siitä, ettei komissio ottanut huomioon lieventäviä seikkoja, joiden perusteella sen olisi pitänyt alentaa kantajalle määräämänsä sakon määrää.

93 Seikoissa, joihin kantaja vetoaa, joita on kolmetoista ja jotka esitetään ensimmäisen kanneperusteen yhtä monen osan alla, viitataan lähinnä komission tekemiin useisiin arviointivirheisiin ensinnäkin sen kilpailusääntöjen rikkomisen, josta komissio moittii kantajaa, toteamisen osalta (neljäs, kuudes, seitsemäs, kahdeksas ja yhdestoista osa) ja toiseksi komission kantajalle määräämän sakon määrän osalta (ensimmäinen, toinen, kolmas, viides, yhdeksäs, kymmenes, kahdestoista ja kolmastoista osa).

a) Arviointivirheet sen kilpailusääntöjen rikkomisen, josta komissio moittii kantajaa, toteamisen osalta

94 Ensimmäiseksi on tutkittava ensimmäisen kanneperusteen kuudes, seitsemäs ja kahdeksas osa, joissa pyritään lähinnä osoittamaan, että komissio teki arviointivirheen, kun se totesi kantajan osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen Itävallassa, jotta kantajan mahdollinen osallistuminen kyseiseen rikkomiseen rajoittuisi ainoastaan Saksaan.

95 Toiseksi tutkitaan ensimmäisen kanneperusteen neljäs ja yhdestoista osa, joissa pyritään lähinnä osoittamaan, että SEUT 101 artiklaa on sovellettu virheellisesti, koska tietyt toimintatavat, joista kantajaa on moitittu, eivät merkitse kilpailuoikeuden rikkomista.

Ensimmäisen kanneperusteen kuudes, seitsemäs ja kahdeksas osa, joiden mukaan komissio teki arviointivirheen, kun se totesi kantajan osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen Itävallassa

96 Aluksi on tutkittava ensimmäisen kanneperusteen seitsemäs osa, sitten sen kuudes osa ja lopuksi sen kahdeksas osa.

– Ensimmäisen kanneperusteen seitsemäs osa, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen, kun se totesi kantajan yhdenmukaistaneen Itävallassa käytetyt hinnat Saksassa käytettyjen hintojen kanssa

97 Kantaja väittää, että – toisin kuin komissio väittää riidanalaisen päätöksen 351 perustelukappaleessa – se ei yhdenmukaistanut Itävallassa käyttämiään hintoja Saksassa käytettyjen hintojen kanssa kilpailijoidensa kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti vaan itsenäisen päätöksen perusteella. Se väittää lisäksi, että komission tältä osin riidanalaisen päätöksen alaviitteessä nro 404 esittämät todisteet ovat peräisin ajanjaksolta, jolloin se ei ollut vielä ASI-koordinointielimen jäsen, tai koskevat suihkuseiniä, joka on sellaisten tuotteiden alaryhmä, joita se ei valmista.

98 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen seitsemännen osan tueksi esittämät väitteet.

99 Ensinnäkin on todettava, että kantaja tulkitsee riidanalaisen päätöksen 351 perustelukappaletta virheellisesti siten, että komissio olisi moittinut sitä Itävallassa käytettyjen hintojen yhdenmukaistamisesta Saksassa käytettyjen hintojen kanssa. Riidanalaisen päätöksen 351 perustelukappale on nimittäin yksi niistä perustelukappaleista, joissa komissio kiistää kantajan hallinnollisessa menettelyssä esittämät väitteet. Kantaja väitti, että siitä huolimatta, että se osallistui ASI-koordinointielimen kokouksiin tiiviisti vuodesta 2001 lähtien, se ei koskaan käyttänyt näiden kokousten aikana vaihdettuja hintatietoja ja se vahvisti hintansa Itävallan markkinoilla viittaamalla emoyhtiönsä Saksan markkinoilla käyttämiin hintoihin eikä tietojenvaihto vaikuttanut missään tapauksessa mitenkään markkinoihin.

100 Vastauksena kantajan hallinnollisen menettelyn aikana esittämiin väitteisiin komissio totesi riidanalaisen päätöksen 350 perustelukappaleessa lähinnä, että kun otetaan huomioon kantajan osallistuminen ASI-koordinointielimen kokouksiin vuodesta 2001 lähtien, kantaja ei voinut olla ottamatta huomioon välittömästi tai välillisesti kilpailijoidensa paljastamia hintatietoja. Riidanalaisen päätöksen 351 perustelukappaleessa komissio selitti, ettei se, että hintojen koordinointi saattoi olla vaikuttamatta markkinoihin tai kuluttajahintoihin, muuttanut toteamusta, jonka mukaan tällä koordinoinnilla oli kilpailua rajoittava tarkoitus. Samassa perustelukappaleessa komissio täsmensi, ettei se ollut todennut kantajan keskustelleen Saksassa käytettyjen hintojen soveltamisesta Itävallan alueella

vaan sen sijaan katsonut, että ASI-koordinointielimen jäsenet keskustelivat hinnoittelupolitiikoistaan ottaen huomioon niiden kehityksen Saksan markkinoilla. Edellä esitetyistä toteamuksista seuraa, että komission toteamusta, joka liittyy Itävallassa käytettyjen hintojen yhdenmukaistamiseen Saksassa käytettyjen hintojen kanssa, ei ole osoitettu erityisesti kantajalle, vaan se koskee yleisesti hintojen koordinointimekanismia, jonka kylpyhuonekalusteiden valmistajat ovat ottaneet käyttöön ASI-koordinointielimen puitteissa ennen kuin kantaja liittyi siihen. Lisäksi on muistutettava, että ASI-koordinointielin oli kansallinen ammatillinen yhdistys, johon kuului edellä 3 kohdassa tarkoitetun kolmen tuotteiden alaryhmän valmistajia. Näin ollen kantaja vetoaa vaikutuksettomasti siihen, että komission riidanalaisen päätöksen alaviitteessä nro 404 esittämät todisteet koskevat tuotteita, joita se ei valmistanut.

101 Toiseksi väitteestä, jonka mukaan komissio katsoi virheellisesti, että kantaja oli yhdenmukaistanut Itävallassa käytetyt hinnat Saksassa käytettyjen hintojen kanssa kilpailijoiden kanssa tehdyn sopimuksen perusteella, on todettava, että perustelematta väitettään kantaja ainoastaan väittää, että tämä yhdenmukaistaminen perustui itsenäiseen päätökseen. Niinpä tämä väite on hylättävä.

102 Kolmanneksi on todettava – samoin kuin komissio totesi riidanalaisen päätöksen 350 perustelukappaleessa – että kantaja vahvisti vastauksessaan väitetiedoksiantoon osallistuneensa hinnankorotuksia koskevaan tietojenvaihtoon ASI-koordinointielimen kokouksissa vuodesta 2001 lähtien ja täsmensi, ettei se käyttänyt milloinkaan näiden kokousten aikana vaihdettuja hintatietoja. Vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen istunnossa esittämään kysymykseen kantaja vahvisti tämän toteamuksen. Tämän myöntämisen vahvistavat lisäksi komission toteamukset, joita tukevat asianmukaisesti täsmälliset ja yhtäpitävät todisteet, joita kantaja ei ole kiistänyt, jotka esitetään riidanalaisen päätöksen 325–339 perustelukappaleessa ja jotka osoittavat kantajan osallistuneen tiiviisti vuodesta 2001 lähtien ASI-koordinointielimen kokouksiin, joiden aikana kylpyhuonekalusteiden valmistajat koordinoivat hintojaan Itävallan markkinoilla. Edellä esitetyistä toteamuksista seuraa, että komissio osoitti oikeudellisesti riittävällä tavalla kantajan osallistuneen kilpailua rajoittaviin järjestelyihin, jotka muodostuvat hinnankorotusten koordinoinnista.

103 Tätä toteamusta ei voi kyseenalaistaa yhtäältä se, että riidanalaisen päätöksen alaviite nro 404 sisältää tietoja, jotka liittyvät kantajan liittymistä ASI-koordinointielimeen edeltävään ajanjaksoon. Tällä alaviitteellä tuetaan riidanalaisen päätöksen 351 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta, joka koskee itävaltalaisten hintojen yhdenmukaistamista Saksassa käytettyjen hintojen kanssa. Edellä 100 todetaan kuitenkin, että tätä toteamus koski yleisesti hintojen koordinointimekanismia, jonka kylpyhuonekalusteiden valmistajat ovat ottaneet käyttöön ASI-koordinointielimen puitteissa ennen kuin kantaja liittyi siihen.

104 Toisaalta se, ettei kantaja ole väittämänsä mukaan pannut täytäntöön kyseisiä järjestelyjä, koska se yhdenmukaisti hintansa saksalaisen emoyhtiön hintojen kanssa eikä käyttänyt ASI-koordinointielimen kokousten aikana vaihdettuja tietoja, ei voi estää SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamista.

105 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen seitsemäs osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen kuudes osa, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen sen osalta, onko kantaja osallistunut tietojenvaihtoon Itävallassa

106 Kantaja väittää, ettei se ole osallistunut muiden kuin hintoja koskevien arkaluonteisten liiketaloudellisten tietojen vaihtoon Itävallassa. Tämän väitteen tueksi kantaja selittää, ettei yksikään asiakirjoista, jotka komissio mainitsee riidanalaisen päätöksen alaviitteessä nro 387, osoita sen osallistuneen lainvastaiseen tietojenvaihtoon Itävallassa.

107 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen kuudennen osan tueksi esittämät väitteet.

108 Aluksi on todettava, että vaikka kyseisten väitteiden oletettaisiin olevan kokonaan tai edes osittain perusteltuja, virhe, joka tällöin rasittaisi riidanalaisessa päätöksessä esitettyä toteamusta kantajan osallistumisesta arkaluonteisten liiketaloudellisten tietojen vaihtoon Itävallassa, ei voisi aiheuttaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista kantajaa koskevilta osin. Ensimmäisen kanneperusteen seitsemännen osan tutkinnan yhteydessä nimittäin osoitettiin, että komissio oli todennut pätevästi kantajan osallistumisen hinnankorotusten koordinoimiseen Itävallan markkinoilla 2.3.2001 ja 9.11.2004 välisenä aikana. Riidanalaisen päätöksen 341 perustelukappaleesta kuitenkin ilmenee komission katsoneen, että tietojenvaihto tuki pääasiallista hintojen koordinointimekanismia. Riidanalaisen päätöksen 395 perustelukappaleessa komissio totesi kylpyhuonekalusteiden valmistajien käyttöön ottamien yhteistoimintamenettelyjen olemassaolon Itävallassa viittaamalla hinnankorotusten koordinointimekanismiin.

109 Edellä esitetystä ilmenee, että kun otetaan huomioon seitsemännestä osasta esitetty toteamus, kuudennesta osasta ei ole tarpeen lausua.

– Ensimmäisen kanneperusteen kahdeksas osa, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen sen osalta, miten laajasti kantaja osallistui yhteistoimintamenettelyyn

110 Ensimmäisen kanneperusteen kahdeksannessa osassa kantaja väittää erityisesti yhtäältä, että komission riidanalaisen päätöksen 796 ja 834 perustelukappaleessa esittämä toteamus, jonka mukaan monikansallisten konsernien ansiosta kartelli voitiin järjestää vakaasti yli maiden rajojen ja tuotteiden alaryhmien vahvistamalla hinnat keskitetysti ja välittämällä tietoja kyseisissä ryhmissä, ei koske sitä, koska sen osallistuminen ei, koska sen Itävallassa toimiva sivukonttori ei vahvistanut hintoja itsenäisesti yhtiön Saksassa sijaitsevaan pääkonttoriin nähden, ollut monikansallista, ja toisaalta, että se toimi edellä 3 kohdassa mainituista kolmesta tuotteiden alaryhmästä ainoastaan yhden markkinoilla.

111 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen kahdeksannen osan tueksi esittämät väitteet.

112 Tältä osin on yhtäältä asetettava asiayhteyteensä riidanalaisen päätöksen 796 ja 834 perustelukappaleessa esitetyt komission toteamukset, joiden mukaan monikansalliset ryhmät järjestivät kartellin vakaasti yli maiden rajojen ja tuotteiden alaryhmien vahvistamalla hinnat keskitetysti. Nämä toteamukset kuuluvat komission riidanalaisen päätöksen 793–849 perustelukappaleessa esittämään päättelyyn, jonka päätteeksi se aikoi osoittaa, että kylpyhuonekalusteiden valmistajien kuudessa jäsenvaltiossa käyttöön ottamat yhteistoimintamenettelyt, jotka ulottuivat kolmeen edellä 3 kohdassa tarkoitettuun tuotteiden alaryhmään, täyttivät yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen tunnusmerkit. Näitä toteamuksia ei siis ollut tarkoitus kohdistaa sellaisinaan erityisesti kantajaan.

113 Toisaalta on korostettava, että todettuaan riidanalaisen päätöksen 850 perustelukappaleessa yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon komissio selitti, että jotta yrityksen, joka on itse osallistunut ainoastaan yhteen kilpailua rajoittavan järjestelyn osaan, voitaisiin katsoa olevan vastuussa tällaisesta rikkomisesta, on riittävää näyttää toteen, että kyseinen yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja että yritys tiesi muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten suunnittelemasta tai toteuttamasta kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin. Riidanalaisen päätöksen 872 ja 873 perustelukappaleessa komissio kuitenkin totesi, että kantaja oli osallistunut yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, koska kun otetaan huomioon sen osallistuminen ASI-koordinointielimen kokouksiin Itävallassa ja IndustrieForum Sanitärin kokouksiin Saksassa, se saattoi kohtuudella olla tietoinen eri tuoteryhmistä, jotka ovat todetun kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena. Sen sijaan rikkomisen maantieteellisestä ulottuvuudesta komissio totesi, että kantaja saattoi olla tietoinen ainoastaan Itävallassa ja Saksassa toteutetuista yhteistoimintamenettelyistä.

114 Nyt käsiteltävässä kanteessa kantaja ei kuitenkaan kiistänyt todettua kilpailusääntöjen rikkomista eli yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, sellaisena kuin se esitetään riidanalaisen päätöksen 793–849 perustelukappaleessa. Lisäksi kuten edellä 53 ja 54 kohdassa todetaan, kantaja kiisti liian myöhään tienneensä yhdestä kyseisen rikkomisen olennaisesta ominaispiirteestä eli siitä, että tämä rikkominen koski kolmea tuotteiden alaryhmää.

115 Se kantajan mainitsema seikka, että komission riidanalaisen päätöksen 793 ja 834 perustelukappaleessa esittämiä toteamuksia, jotka koskevat hintojen keskitettyä vahvistamista ja kartellin kohteena olevia tuotteiden alaryhmiä, ei voida soveltaa siihen, ei voi kyseenalaistaa komission päättelyä, joka koskee yhtäältä yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa ja toisaalta kantajan osallistumista tällaiseen rikkomiseen, ja tämän vuoksi aiheuttaa riidanalaisen päätöksen kumoamista.

116 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen kahdeksas osa on hylättävä vaikutuksettomana.

117 Edellä 105, 109 ja 116 kohdassa esitettyjen toteamusten valossa on todettava, toisin kuin kantaja väittää, että komissio saattoi tekemättä arviointivirhettä todeta, että kantajan osallistuminen todettuun rikkomiseen ei rajoittunut Saksaan vaan kattoi myös Itävallan.

Ensimmäisen kanneperusteen neljäs ja yhdestoista osa, joiden mukaan SEUT 101 artiklaa on sovellettu virheellisesti

118 On todettava, että ensimmäisen kanneperusteen neljäs osa perustuu lähinnä väitteisiin, joiden mukaan yhtäältä hinnankorotusten koordinointi vastasi asiakaskunnan eli tukkuliikkeiden pyyntöön ja toisaalta tällaisen pyynnön toteuttaminen ei merkinnyt SEUT 101 artiklan rikkomista. Ensimmäisen kanneperusteen yhdennessätoista osassa kantaja väittää, että markkinoiden läpinäkyvyys ei vahingoita kilpailua.

119 Ennen kuin tutkitaan ensimmäisen kanneperusteen neljäs ja yhdestoista osa, joiden mukaan SEUT 101 artiklaa on sovellettu virheellisesti, on palautettava mieleen SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomisen olemassaoloa koskeva oikeuskäytäntö.

120 Perustamissopimuksen 101 artiklan 1 kohdan mukaan sisämarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla.

121 Jotta voidaan katsoa, että kyseessä on SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus, riittää, että kyseessä olevat yritykset ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa käyttäytyä markkinoilla tietyllä tavalla (asia T-7/89, Hercules Chemicals v. komissio, tuomio 17.12.1991, Kok., s. II-1711, Kok. Ep. XI, s. II-79, 256 kohta ja asia T-9/99, HFB ym. v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1487, 199 kohta).

122 Voidaan katsoa, että SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus on tehty, kun sopimuspuolet ovat esittäneet yhteisen tahtonsa kilpailun rajoittamista koskevasta periaatteesta, vaikka suunnitellun rajoittamisen yksittäisistä toteuttamistavoista vielä neuvoteltaisiin (ks. vastaavasti edellä 44 kohdassa mainittu asia HFB ym. v. komissio, tuomion 151–157 ja 206 kohta).

123 Yhdenmukaistetulla menettelytavalla tarkoitetaan sellaista yritysten välisen yhteensovittamisen muotoa, jolla korvataan tietoisesti kilpailun riskit yritysten välisellä käytännön yhteistyöllä, ilman että tehtäisiin varsinaista sopimusta (asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4125, 115 kohta ja asia C-199/92, Hüls v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4287, 158 kohta).

124 SEUT 101 artiklan 1 kohta on esteenä kaikelle sellaiselle taloudellisten toimijoiden väliselle suoralle tai välilliselle yhteydenpidolle, joka voi joko vaikuttaa jonkin tosiasiallisen tai mahdollisen kilpailijan markkinakäyttäytymiseen tai paljastaa tällaiselle kilpailijalle sen, kuinka on itse päätetty käyttäytyä tai aiotaan käyttäytyä markkinoilla, kun yhteydenpidon tarkoituksena tai vaikutuksena on kilpailun rajoittaminen (ks. vastaavasti edellä 123 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 116 ja 117 kohta).

125 Kilpailijoiden välillä tapahtuva tietojenvaihto voi olla kilpailusääntöjen vastaista, jos se alentaa kyseessä olevien markkinoiden toimintaan liittyvän epävarmuuden astetta tai poistaa tämän epävarmuuden kokonaan ja tämän vuoksi rajoittaa yritysten välistä kilpailua (ks. vastaavasti asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-10821, 81 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

126 Tässä yhteydessä oikeuskäytännöstä ilmenee, että arkaluonteisten tietojen paljastaminen poistaa kilpailijan tulevaa käyttäytymistä koskevan epävarmuuden ja vaikuttaa siten suoraan tai välillisesti tietojen saajan strategiaan (ks. vastaavasti asia C-238/05, Asnef-Equifax ja Administración del Estado, tuomio 23.11.2006, Kok., s. I-11125, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Jokaisen yrityksen on siis itsenäisesti määrättävä sisämarkkinoilla noudatettavaksi aikomastaan toimintalinjasta ja niistä sopimusehdoista, joita se aikoo tarjota asiakaskunnalleen (ks. edellä 125 kohdassa mainittu asia Thyssen Stahl v. komissio, tuomion 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

127 Vaikka tämä itsenäisyysvaatimus ei suljekaan pois yritysten oikeutta sopeutua tehokkaasti kilpailijoidensa todettuun tai odotettuun käyttäytymiseen, sen vastaista on kuitenkin ehdottomasti se, että tällaiset yritykset olisivat keskenään minkäänlaisessa suorassa tai epäsuorassa yhteydessä, jonka tarkoituksena tai vaikutuksena olisi sellaisten kilpailuolosuhteiden muodostuminen, jotka eivät vastaisi tavanomaisia olosuhteita kyseisillä markkinoilla, kun otetaan huomioon tarjottujen tuotteiden tai palveluiden luonne, yritysten merkittävyys ja lukumäärä sekä kyseisten markkinoiden laajuus (ks. edellä 125 kohdassa mainittu asia Thyssen Stahl v. komissio, tuomion 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

– Ensimmäisen kanneperusteen neljäs osa, jonka mukaan hintojen koordinointi vastasi asiakaskunnan pyyntöön

128 Ensimmäisen kanneperusteen neljännessä osassa kantaja väittää lähinnä, että – toisin kuin komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä – SEUT 101 artiklaa ei ole rikottu, koska tulevien hinnankorotusten koordinoinnilla pyrittiin vastaamaan asiakaskunnan eli tukkuliikkeiden, jotka painostivat merkittävästi kylpyhuonekalusteiden valmistajia, pyyntöön. Kantaja väittää lisäksi, ettei komissio ottanut kantajalle määrätyn sakon määrää laskiessaan huomioon lieventävänä seikkana tukkuliikkeiden kylpyhuonekalusteiden valmistajiin kohdistamaa painostusta, vaikka tämä painostus oli yksi rikkomisen syistä.

129 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen neljännen osan tueksi esittämät väitteet.

130 Ensimmäiseksi kantajan väitteestä, jonka mukaan valmistajien välinen koordinointi ei merkinnyt SEUT 101 artiklan rikkomista, koska sillä pyrittiin vastaamaan asiakaskunnan eli tukkuliikkeiden pyyntöön, on todettava ensinnäkin, että komissio analysoi riidanalaisessa päätöksessä tukkuliikkeiden roolia nyt käsiteltävässä asiassa. Riidanalaisen päätöksen 740 perustelukappaleessa komissio nimittäin huomautti, että silloin kun Itävallassa otettiin käyttöön tietullit, tukkuliikkeet olivat ASI-koordinointielimen puitteissa pyytäneet kylpyhuonekalusteiden valmistajia soveltamaan 0,6 prosentin hinnankorotusta eikä 0,2 prosentin hinnankorotusta, kuten viimeksi mainitut olivat päättäneet. Samoin riidanalaisen päätöksen 657 ja 658 perustelukappaleessa komissio esitti, että tietyt itävaltalaiset valmistajat selittivät hinnankorotusten koordinoimista euron käyttöönoton yhteydessä tukkuliikkeiden harjoittamalla painostuksella. Riidanalaisen päätöksen 931–934 perustelukappaleessa komissio totesi yleisesti, että kylpyhuonekalusteiden valmistajat olivat vedonneet tukkuliikkeiden ostovoimaan ja painostukseen oikeuttaakseen yhteistoimintamenettelyt sekä lieventävänä seikkana. Komissio ei kuitenkaan hyväksynyt näitä väitteitä.

131 Toiseksi edellä 120–127 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä on muistutettava, että yhtäältä edellä 102 kohdassa todetaan, että kantaja oli osallistunut kilpailua rajoittaviin järjestelyihin, jotka muodostuivat tulevien hinnankorotusten koordinoinnista Itävallan markkinoilla. Lisäksi on todettava, että tämän kanteen yhteydessä ja kuten kantaja vahvisti vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen istunnossa esittämään kysymykseen, kantaja ei kiistä osallistumistaan kylpyhuonekalusteiden valmistajien käyttöön ottamiin yhteistoimintamenettelyihin Saksan markkinoilla, jotka komissio totesi riidanalaisen päätöksen 246–252 perustelukappaleessa.

132 Toisin kuin kantaja väittää ja kuten komissio totesi perustellusti riidanalaisen päätöksen 657 perustelukappaleessa, se, että tukkuliikkeet ovat väitteen mukaan pyytäneet valmistajia toimimaan tietyllä tavalla, ei voi vapauttaa valmistajia vastuustaan osallistumisestaan kilpailua rajoittaviin menettelyihin. Lisäksi kuten komissio korostaa perustellusti riidanalaisen päätöksen 934 perustelukappaleessa, vaikka olosuhteet markkinoilla, jotka ovat kartellin kohteena oleviin markkinoihin nähden edeltävällä tai seuraavalla tuotantoportaalla, voivat vaikuttaa kartellin kohteena olevien markkinoiden toimijoiden käyttäytymiseen, tämä ei millään lailla oikeuta sitä, että nämä toimijat tekevät yhteistyötä kilpailijoidensa kanssa sen sijaan, että ne vastaisivat itsenäisesti markkinaolosuhteisiin (ks. vastaavasti edellä 121 kohdassa mainittu asia HFB, tuomion 178 kohta ja asia T-38/02, Groupe Danone, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 423 kohta).

133 Näin ollen nyt käsiteltävässä asiassa tukkuliikkeiden väitetyllä ostovoimalla, vaikka sitä pidettäisiin toteen näytettynä, ei missään tapauksessa voida oikeuttaa kylpyhuonekalusteiden valmistajien käyttöön ottamia yhteistoimintajärjestelyjä.

134 Toiseksi sikäli kuin kantaja arvostelee komissiota siitä, ettei se sakkoa laskiessaan ottanut huomioon tukkuliikkeiden harjoittamaa painostusta lieventävänä seikkana, on riittävää huomauttaa, että oikeuskäytännön mukaan painostus, olipa se minkä asteista hyvänsä, ei ole lieventävä seikka. Tällainen painostus ei nimittäin vaikuta lainkaan toteutetun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloon ja vakavuuteen. Kantaja olisi voinut pikemminkin ilmiantaa siihen kohdistetun painostuksen toimivaltaisille viranomaisille ja kannella komissiolle kuin osallistua kartelliin (ks. vastaavasti edellä 68 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Røhrindustri ym. v. komissio, tuomion, 370 kohta ja asia T-23/99, LR AF 1998 v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1705, 339 kohta).

135 Tämän vuoksi on todettava, että nyt käsiteltävässä asiassa komissio päätti perustellusti olla ottamatta huomioon tukkuliikkeiden painostusta lieventävänä seikkana.

136 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen neljäs osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen yhdestoista osa, jonka mukaan markkinoiden läpinäkyvyys hyödyttää kilpailua

137 Kantaja väittää lähinnä, että komission riidanalaisen päätöksen 991 perustelukappaleessa esittämässä väitteessä, jonka mukaan hintojen vahvistamispäivämäärien yhdenmukaistaminen vahvistaa hintasyklien toimintatavan, sillä se tekee markkinoista läpinäkyvät, ei oteta huomioon sitä, että yhtäältä markkinoiden läpinäkyvyys ei ole sellaisenaan haitallista kilpailulle ja toisaalta tämä yhdenmukaistaminen ja läpinäkyvyys koskivat aikataulua eivätkä hintoja.

138 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen yhdennentoista osan tueksi esittämät väitteet.

139 Edellä 120–127 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa on todettava, että riidanalaisen päätöksen 991 perustelukappaleessa komissio vastasi kantajan hallinnollisen menettelyn aikana esittämiin väitteisiin, jotka koskevat hinnankorotusten aikataulun yhdenmukaistamisen väitettyjä etuja. Komissio totesi, että kyseiset väitteet vahvistivat markkinoiden läpinäkyvyyden ja hintasyklien toiminnan, sellaisina kuin ne kuvataan riidanalaisessa päätöksessä.

140 Kuten ensimmäisen kanneperusteen neljännen osan yhteydessä, on yhtäältä huomautettava, että edellä 102 kohdassa todetaan, että kantaja oli osallistunut kilpailua rajoittaviin järjestelyihin, jotka muodostuvat hinnankorotusten koordinoinnista Itävallan markkinoilla. Toisaalta nyt käsiteltävän kanteen yhteydessä kantaja ei ole kiistänyt osallistumistaan kylpyhuonekalusteiden valmistajien käyttöön ottamiin yhteistoimintamenettelyihin Saksan markkinoilla, kuten komissio totesi riidanalaisen päätöksen 246–253 perustelukappaleessa. On vielä korostettava, että toisin kuin kantaja väittää ensimmäisen kanneperusteen tämän osan yhteydessä ja kuten ilmenee riidanalaisen päätöksen 152–163 perustelukappaleesta, jotka esitetään pääosin edellä 2 kohdassa, komission Saksan ja Itävallan markkinoilla toteama tulevien hinnankorotusten koordinointi koski sekä näiden korotusten aikataulua että niiden määrää.

141 Oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että vaikka kullakin tuottajalla on mahdollisuus muuttaa vapaasti hintojaan ja ottaa siinä huomioon kilpailijoittensa todellinen tai oletettu toiminta, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kilpailusääntöjen vastaista on sitä vastoin se, että tuottaja toimii yhteistyössä kilpailijoidensa kanssa määrittäen jollakin tavoin yhtenäisen käyttäytymislinjan hintojen korotuksessa ja varmistaa onnistumisen poistamalla etukäteen epävarmuuden sellaisiin seikkoihin liittyvästä vastavuoroisesta toiminnasta kuin korotusprosentti, korotuksen kohde, ajankohta ja paikka (asia 48/69, ICI v. komissio, tuomio 14.7.1972, Kok. s. 619, 118 kohta).

142 Näin ollen komissio totesi perustellusti, että Itävallan ja Saksan markkinoilla käyttöön otetut yhteistoimintajärjestelyt merkitsivät kilpailusääntöjen rikkomista. Tästä seuraa, että markkinoiden läpinäkyvyyttä koskeva kantajan väite ei voi menestyä.

143 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäisen kanneperusteen yhdestoista osa on hylättävä perusteettomana.

b) Arviointivirheet laskettaessa kantajalle määrätyn sakon määrää

144 Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisessä, toisessa, kolmannessa, viidennessä, yhdeksännessä, kymmenennessä, kahdennessatoista ja kolmannessatoista osassa kantaja arvostelee komissiota lähinnä useista arviointivirheistä, joita se on tehnyt, kun se ei asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan vastaisesti ottanut huomioon lukuisia seikkoja, joita kantaja pitää lieventävinä ja joihin nähden sille määrätyn sakon määrää olisi pitänyt alentaa.

145 Komissio kiistää kantajan väitteet.

146 Aluksi on muistutettava, että kuten edellä 69 ja 78 kohdassa todetaan, komissio antoi vuoden 2006 suuntaviivat asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa vahvistetuissa oikeudellisissa puitteissa ja sillä on näin ollen myötävaikutettu tähän säännökseen perustuvan komission harkintavallan rajojen täsmentämiseen eikä sillä ole loukattu rangaistusten laillisuusperiaattetta vaan myötävaikutettu sen noudattamiseen.

147 Tämän jälkeen on muistutettava, että – kuten vuoden 2006 suuntaviivoista ilmenee – komissio vahvistaa sakon kaksivaiheisessa menettelyssä. Ensimmäisessä vaiheessa komissio määrittää perusmäärän kullekin yritykselle tai yrityksen yhteenliittymälle. Tämä perusmäärä heijastelee kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta ja siinä otetaan huomioon suuntaviivojen 22 kohdan mukaisesti rikkomiseen liittyviä seikkoja, kuten sen luonne, kaikkien osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus ja se, onko rikkominen toteutunut käytännössä. Toisessa vaiheessa komissio voi mukauttaa perusmäärää korottamalla tai alentamalla sitä ottaen huomioon kunkin yrityksen osallistumiselle ominaiset raskauttavat tai lieventävät seikat (ks. vastaavasti asia T-348/08, Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, tuomio 25.10.2011, Kok., s. II-7583, tuomion 260 ja 264 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

148 Kun kyse on tarkemmin vuoden 2006 suuntaviivojen 13–25 kohdan mukaisen sakkojen vahvistamismenetelmän ensimmäisestä vaiheesta, on todettava, että sakon perusmäärä liittyy ”rikkomisen vakavuuskertoimeen”, joka heijastelee rikkomisen vakavuutta sellaisenaan, joka vahvistetaan yleensä – kuten edellä 72 kohdassa todetaan – tasolle 0–30 prosenttia huomioon otettavan myynnin arvosta ja jossa otetaan huomioon vuoden 2006 suuntaviivojen 22 kohdassa tarkoitettuja tekijöitä (ks. vastaavasti edellä 147 kohdassa mainittu asia Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, tuomion 261 kohta). On kuitenkin todettava, että ensimmäisestä vaiheesta alkaen otetaan huomioon myös objektiivisia seikkoja, jotka liittyvä kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen nimenomaiseen yksilölliseen tilanteeseen. ”Rikkomisen vakavuuskerrointa” sovelletaan nimittäin yhdessä kahden yksilöllisen objektiivisen parametrin kanssa, joita ovat yhtäältä kunkin yrityksen toteuttaman rikkomiseen välittömästi tai välillisesti liittyvien tuotteiden tai palvelujen myynnin arvo kyseessä olevalla ETA:n sisäisellä maantieteellisellä alueella ja toisaalta niiden kyseessä olevaan kokonaisrikkomiseen osallistumisen kesto (ks. vastaavasti edellä 147 kohdassa mainittu asia Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, tuomion 269 kohta).

149 Vuoden 2006 suuntaviivojen 25 kohdan nojalla sakon perusmäärää voidaan täydentää lisäsummalla, jolla pyritään estämään yritysten osallistumista muun muassa hintojen vahvistamisesta tehtyihin horisontaalisiin sopimuksiin. Kuten edellä 72 kohdassa todetaan, ”lisäsummakerroin”, jota sovelletaan riippumatta yrityksen rikkomiseen osallistumisen kestosta, määritetään asteikolla 15–25 prosenttia huomioon otettavan myynnin arvosta vuoden 2006 suuntaviivojen 22 kohdassa mainitut tekijät huomioon ottaen (edellä 147 kohdassa mainittu asia Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, tuomion 261 kohta).

150 Asiakysymyksen osalta on tutkittava ensin ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen, kolmas, viides, yhdeksäs ja kymmenes osa, joiden mukaan komissio on tehnyt arviointivirheitä todetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden osalta. Toiseksi tutkitaan ensimmäisen kanneperusteen toinen, kahdestoista ja kolmastoista osa, joiden mukaan komissio on tehnyt arviointivirheitä, koska se ei ole ottanut huomioon lieventäviä seikkoja.

Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen, kolmas, viides, yhdeksäs ja kymmenes osa, joiden mukaan komissio on tehnyt arviointivirheitä todetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden osalta

– Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, että kantaja valmisti ainoastaan tuotteita, jotka kuuluvat yhteen kolmesta rikkomisen kattamasta tuotteiden alaryhmästä

151 Kantaja tuo esiin sen, että se valmistaa ainoastaan korkeatasoisia kylpyhuoneen hanoja, ja sen, ettei komissio ottanut huomioon sitä, että sen toiminta rajoittuu osaan yhdestä ainoasta niistä kolmesta tuotteiden alaryhmästä, jotka todettu kilpailusääntöjen rikkominen kattaa.

152 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan tueksi esittämät väitteet.

153 On todettava, että – kuten edellä 112 kohdassa huomautetaan – komissio osoitti riidanalaisen päätöksen 793–849 perustelukappaleessa, että kylpyhuonekalusteiden valmistajien kuudessa jäsenvaltiossa käyttöön ottamat yhteistoimintamenettelyt, jotka ulottuivat kolmeen tuotteiden alaryhmään, täyttivät yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen tunnusmerkit, ja kyseisen päätöksen 872 perustelukappaleessa, että kantaja saattoi kohtuullisesti olla tietoinen siitä, että tämä rikkominen koski kolmea tuotteiden alaryhmää. Lisäksi edellä 54 kohdassa todetaan, että kantaja riitautti nämä toteamukset tämän kanteen yhteydessä liian myöhään.

154 Näissä olosuhteissa on todettava, että komissio otti huomioon sakon perusmäärää määrittäessään kantajan rajoitetun osallistumisen todettuun rikkomiseen eli ainoastaan yhteen kolmesta tuotteiden alaryhmästä tai jopa hanojen alaryhmän osaan. Edellä 148 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti ja kuten edellä 18 kohdassa todetaan, kyseinen perusmäärä lasketaan nimittäin kunkin yrityksen osalta tietyn tuotteiden alaryhmän jäsenvaltiokohtaisen myynnin arvon perusteella.

155 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, ettei kantaja ollut tietoinen todetusta rikkomisesta ja että kantaja osallistui siihen ainoastaan kahdessa kuudesta sen kattamasta jäsenvaltiosta

156 Kantaja arvostelee komissiota lähinnä siitä, ettei se sakon perusmäärää laskiessaan ottanut huomioon sitä, että – kuten komissio totesi riidanalaisen päätöksen 873 perustelukappaleessa – kantaja osallistui todettuun rikkomiseen ainoastaan kahdessa kuudesta sen kattamasta jäsenvaltiosta. Tämän huomioon ottaen kantaja katsoo, että – mikäli vuoden 2006 suuntaviivoja voidaan soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa – komission olisi pitänyt sakon perusmäärää vahvistaessaan kyseisiin suuntaviivoihin tukeutuen soveltaa alle 15 prosentin ”rikkomisen vakavuuskerrointa” ja ”lisäsummakerrointa”.

157 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen kolmannen osan tueksi esittämät väitteet.

158 Ensimmäiseksi on todettava, että komissio totesi ensinnäkin riidanalaisen päätöksen 872 ja 873 perustelukappaleessa, että kantaja oli osallistunut todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen eli yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, toiseksi, että kantaja riitautti tämän rikkomisen aineellisen alan unionin tuomioistuimessa liian myöhään, ja kolmanneksi, että komissio katsoi kantajan olevan vastuussa tästä rikkomisesta.

159 Toiseksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkominen voi johtua paitsi yksittäisestä toimenpiteestä myös useista toimenpiteistä tai jopa jatkuvasta käyttäytymisestä, vaikka yksi tai useampi osatekijä tästä useiden toimenpiteiden sarjasta tai tästä jatkuvasta käyttäytymisestä voisi sellaisenaankin ja erikseen tarkasteltuna merkitä kyseisen määräyksen rikkomista. Kun eri toimenpiteet kuuluvat ”kokonaissuunnitelmaan”, koska niiden yhteisenä tavoitteena on kilpailun vääristäminen yhteismarkkinoiden sisällä, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu näistä toimenpiteistä sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioiden (edellä 123 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 81 kohta ja yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 258 kohta).

160 Yritys, joka on osallistunut kilpailusääntöjen monenlaiseen rikkomiseen omalla käyttäytymisellään, joka kuuluu SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kilpailua rajoittavan sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan käsitteen alaan ja jolla pyrittiin myötävaikuttamaan kilpailusääntöjen rikkomisen toteuttamiseen kokonaisuudessaan, voi siis olla vastuussa myös muiden yritysten käyttäytymisestä saman kilpailusääntöjen rikkomisen osalta koko siltä ajalta, jolloin se osallistui kyseiseen rikkomiseen. Näin on, kun on näytetty toteen, että kyseinen yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja että yritys tiesi muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten suunnittelemasta tai toteuttamasta kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin (edellä 123 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 87 ja 203 kohta ja edellä 159 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 83 kohta).

161 On siis mahdollista, että yritys on osallistunut välittömästi kaikkeen yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavaan kilpailunvastaiseen toimintaan, jolloin komissiolla on oikeus katsoa sen olevan vastuussa kaikesta tästä toiminnasta ja näin ollen kyseisestä rikkomisesta kokonaisuudessaan. On myös mahdollista, että yritys on osallistunut välittömästi ainoastaan osaan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavasta kilpailunvastaisesta toiminnasta mutta että se on tiennyt kaikesta muusta samaan päämäärään pyrkivien kartellin muiden osallistujien suunnittelemasta tai toteuttamasta kilpailunvastaisesta toiminnasta tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin. Myös tällaisessa tapauksessa komissiolla on oikeus katsoa tämän yrityksen olevan vastuussa kaikesta kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavasta kilpailunvastaisesta toiminnasta ja näin ollen kyseisestä rikkomisesta kokonaisuudessaan.

162 Kolmanneksi on todettava, että – kuten edellä 79 kohdassa todetaan – ensinnäkin nyt käsiteltävässä asiassa kantajan toinen lainvastaisuusväite, joka koskee vuoden 2006 suuntaviivoja, on hylättävä perusteettomana. Näin ollen kantajan väitteitä siitä, ettei komissio ole ottanut huomioon sitä, että sen osallistuminen todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen rajoittuu maantieteellisesti ainoastaan kahteen jäsenvaltioon, määrittäessään sakon perusmäärää kyseisten suuntaviivojen perusteella.

163 Toiseksi – kuten edellä 19 ja 21 kohdassa todetaan – komissio määritti sakon perusmäärän siten, että se vahvisti ”rikkomisen vakavuuskertoimeksi” ja ”lisäsummakertoimeksi” 15 prosenttia ottaen huomioon tämän rikkomisen neljä arviointikriteeriä eli rikkomisen luonteen, osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet, maantieteellisen ulottuvuuden ja täytäntöönpanon. Todetun rikkomisen maantieteellisen ulottuvuuden osalta komissio otti huomioon sen, että kyseessä oleva yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen ulottui ainakin kuuteen jäsenvaltioon (riidanalaisen päätöksen 1213 perustelukappale).

164 Kuten edellä 16 kohdassa todetaan, komissio totesi kuitenkin riidanalaisen päätöksen 873 perustelukappaleessa, että kun kyse on rikkomisen maantieteellisestä ulottuvuudesta, kantajan ei voida katsoa tienneen todetusta rikkomisesta kokonaisuudessaan vaan ainoastaan Itävallassa ja Saksassa toteutettujen yhteistoimintamenettelyjen osalta.

165 Edellä 158–161 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa komission riidanalaisen päätöksen 873 perustelukappaleessa esittämästä toteamuksesta seuraa, että koska kantaja ei ollut tietoinen kyseessä olevan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellisestä laajuudesta kokonaisuudessaan, komissio ei voinut moittia sitä osallistumisesta näin todettuun rikkomiseen eikä näin ollen voinut katsoa sen olevan vastuussa tästä rikkomisesta kokonaisuudessaan. Näissä olosuhteissa laskiessaan kantajalle määrätyn sakon määrää komission olisi pitänyt vahvistaa ”rikkomisen vakavuuskerroin” ja ”lisäsummakerroin” tämä toteamus huomioon ottaen.

166 On kuitenkin kiistatonta, että riidanalaisessa päätöksessä näiksi kertoimiksi vahvistettiin 15 prosenttia ottaen huomioon ainoastaan todetun rikkomisen olennaiset ominaispiirteet eli muun muassa sen maantieteellinen ulottuvuus eli se, että se kattoi kuuden jäsenvaltion alueen.

167 Kun komissio ei kantajalle määrätyn sakon määrää laskiessaan ottanut huomioon rikkomisen, johon kantaja oli osallistunut, maantieteellistä laajuutta, joka rajoittui kahteen jäsenvaltioon, joista se oli tietoinen, komissio teki näin ollen kaksi arviointivirhettä.

168 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen viides osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon hanoja koskevien sopimusten vähäistä intensiteettiä

169 Kantaja huomauttaa, että komissio arvioi riidanalaisessa päätöksessä, että suihkuseinien valmistajien väliset sopimukset olivat olleet erityisen intensiivisiä. Kahden muun tuotteiden alaryhmän osalta sopimukset olivat päinvastoin vähemmän intensiivisiä, mitä komissio ei kantajan mukaan ottanut huomioon.

170 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen viidennen osan tueksi esittämät väitteet.

171 Yhtäältä kuten edellä 16 kohdassa todetaan, komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että kantaja oli osallistunut todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen eli yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka koskee erityisesti edellä 3 kohdassa tarkoitettua kolmea tuotteiden alaryhmää, ja kuten edellä 53 ja 54 kohdassa todetaan, kantaja kiisti liian myöhään kyseisen rikkomisen tämän olennaisen ominaispiirteen eli sen aineellisen laajuuden. Kun otetaan huomioon vuoden 2006 suuntaviivojen 22 kohta, komissio on näin ollen edellä 147 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti voinut pätevästi määrittää sakon perusmäärän muun muassa kokonaisuutena tarkastellun rikkomisen vakavuuden perusteella. Ei siis voida katsoa, että komissiolla olisi ollut velvollisuus ottaa huomioon yhtä kyseessä olevista tuotteiden alaryhmistä koskevien yhteistoimintajärjestelyiden erityinen intensiteetti, jos se oletetaan toteen näytetyksi.

172 Toisaalta kantajan väitteestä, jonka mukaan hanoja koskevat yhteistoimintajärjestelyt olivat vähemmän intensiivisiä kuin suihkuseiniä koskevat järjestelyt, on todettava, että näiden kahden tuotteiden alaryhmän osalta komissio keräsi todisteita, jotka osoittavat, että kylpyhuonekalusteiden valmistajat olivat osallistuneet vakavimpien joukossa oleviin kilpailunrajoituksiin eli tulevien vuotuisten hinnankorotusten koordinointiin sekä tulevien hinnankorotusten koordinointiin erityisten tapahtumien yhteydessä. Lisäksi Saksassa yhteistoimintakokousten rytmi ei ollut epäsäännöllisempi ja satunnaisempi hanojen osalta kuin suihkuseinien osalta, kuten riidanalaisen päätöksen liitteistä 2 ja 3 ilmenee. Itävallassa kolmea tuotteiden alaryhmää koskevat yhteistoimintakokoukset järjestettiin yhden ainoan yhdistyksen, ASI-koordinointielimen puitteissa, mikä merkitsee sitä, ettei tuotteiden alaryhmiä voida erottaa toisistaan kokousten tiheyden perusteella.

173 Edellä esitetystä ilmenee, että ensimmäisen kanneperusteen viides osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen yhdeksäs osa, jonka mukaan komissio ei ole ottanut huomioon sitä, että kartelli ei ollut omiaan vahingoittamaan seuraavan myyntiportaan markkinoita

174 Kantaja katsoo, ettei komissio ole ottanut huomioon sitä, että kartelli koski ainoastaan bruttohintoja eikä ratkaisevia kilpailutekijöitä eli alennuksia ja hyvityksiä, mikä merkitsee sitä, että kartelli saattoi vaikuttaa vain vähän seuraavan myyntiportaan markkinoihin. Kantaja toteaa lisäksi, että joka tapauksessa perusalennuksia koskevien tietojen vaihto erikoistuneen yhdistyksen AGSI:n kokouksessa 6.3.1998, oli sen intressien vastaista ja oli ainoastaan yksittäinen tapaus. Alennuksia ja marginaaleja koskeva keskustelu, joka käytiin ASI-koordinointielimen kokouksessa 7.11.2002 ja johon komissio vetoaa riidanalaisen päätöksen alaviitteessä nro 403, oli kantajan mukaan korkeintaan yritys koordinoida poikkeustilanteessa yksittäistä ja merkityksetöntä alennusta, mikä ei kuulu SEUT 101 artiklan soveltamisalaan.

175 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen yhdeksännen osan tueksi esittämät väitteet.

176 Tältä osin on muistutettava ensimmäiseksi, että SEUT 101 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuodosta ilmenee, että yhdenmukaistettu menettelytapa voi olla tarkoitukseltaan kilpailunvastainen, jos sillä ”suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja”. Kun otetaan huomioon se, että SEUT 101 artiklalla, kuten muillakaan perustamissopimuksen kilpailusäännöillä, ei ole tarkoitus suojata yksinomaan yksittäisten kilpailijoiden

tai kuluttajien välittömiä intressejä vaan myös markkinoiden rakennetta ja siten kilpailua sinänsä, oikeuskäytännössä on todettu, ettei kyseisen sanamuodon perusteella voida katsoa, että kiellettyjä olisivat ainoastaan sellaiset yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka vaikuttaisivat välittömästi kuluttajien maksamiin hintoihin (ks. vastaavasti (ks. asia C-8/08, T-Mobile Netherlands ym., tuomio 4.6.2009, Kok., s.. I-4529, 36–38 kohta). Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitaessa sitä, onko yhdenmukaistettu menettelytapa SEUT 101 artiklan 1 kohdan nojalla kielletty, sen konkreettisten vaikutusten huomioon ottaminen on tarpeetonta, kun on ilmeistä, että sen tarkoituksena on estää kilpailu yhteismarkkinoilla tai rajoittaa tai vääristää sitä (ks. em. asia T-Mobile Netherlands ym., tuomion 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

177 Toiseksi järjestelmästä, joka koskee seuraamusten määräämistä kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella – sellaisena kuin kyseinen järjestelmä on toteutettu asetuksella N:o 17 ja asetuksella N:o 1/2003 ja sellaisena kuin sitä on vakiintuneessa oikeuskäytännössä tulkittu – ilmenee, että kartellien kaltaisista yhteistoimintajärjestelyistä on niiden luonteen vuoksi määrättävä ankarimmat sakot. Kartellien mahdollinen todellinen vaikutus markkinoihin, eli erityisesti se, missä määrin kilpailun rajoittaminen on johtanut korkeampaan markkinahintaan kuin siihen, jota ilman kartellia olisi sovellettu, ei ole ratkaiseva tekijä määritettäessä sakkojen suuruutta (asia T-127/05, KME Germany ym. v. komissio, tuomio 19.5.2010, Kok., s. II-1167, 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

178 Kolmanneksi on vielä muistutettava, että toisin kuin vuoden 2006 suuntaviivoissa, vuoden 1998 suuntaviivojen 1 A kohdassa todettiin, että lähtökohtaisesti rikkomisen vakavuutta koskevan kriteerin mukaisessa arvioinnissa on otettava huomioon rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa. Vuoden 1998 suuntaviivojen mukaan kuitenkin sopimuksia tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joilla – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – pyritään erityisesti hinnankorotusten koordinoimiseen, voitiin jo pelkästään luonteensa perusteella pitää ”erittäin vakavina” rikkomisina ilman, että tällaista käyttäytymistä olisi tarpeen luonnehtia jollakin erityisellä vaikutuksella tai maantieteellisellä laajuudella. Tätä päätelmää tukee se, että vaikka vuoden 1998 suuntaviivoissa kilpailusääntöjen ”vakavien” rikkomisten kuvauksessa mainitaan nimenomaisesti vaikutus markkinoihin ja vaikutus suureen osaan yhteismarkkinoista, kilpailusääntöjen ”erittäin vakavien” rikkomisten osalta ei sitä vastoin esitetä vaatimusta todellisesta vaikutuksesta markkinoihin eikä vaatimusta vaikutusten toteutumisesta tietyllä maantieteellisellä alueella (ks. edellä 177 kohdassa mainittu asia KME Germany ym. v. komissio, tuomion 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

179 Edellä 176–178 kohdassa esitetyistä toteamuksista seuraa, että kun kyse on vakavimpiin kilpailunrajoituksiin lukeutuvasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, pelkästään sen luonteen perusteella voidaan paitsi todeta, että se kuuluu SEUT 101 artiklan määräysten nojalla kiellettyihin menettelytapoihin, myös arvioida sen vakavuutta siihen osallistuneille yrityksille määrättävän sakon määrän vahvistamiseksi SEUT 103 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 mukaisesti.

180 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että vaikka ensimmäisen kanneperusteen tämän osan yhteydessä kantaja kiistää vahvistaneensa kuluttajan maksamia hintoja, se ei kiistä osallistuneensa bruttohintoja koskeviin yhteistoimintajärjestelyihin. Kun otetaan huomioon edellä 176–178 kohdassa esitetyt toteamukset, kantaja väittää lisäksi virheellisesti, että koska kartelli koski pääasiallisesti bruttohintoja, se ei voinut vaikuttaa seuraavan myyntiportaan markkinoihin. Jos oletetaan, että tämä oli kartellissa täytäntöön pantujen käytäntöjen pääasiallinen tavoite, on nimittäin todettava, että bruttohinnat muodostavat perustan, johon nähden asiakkailta perittävät myyntihinnat lasketaan. Näin ollen on todettava, että kilpailijoiden välinen bruttohintojen koordinointi on omiaan vääristämään kilpailua sisämarkkinoilla ja tämän vuoksi muodostaa SEUT 101 artiklassa tarkoitetun yhdenmukaistetun menettelytavan. Saman oikeuskäytännön valossa kantaja vetoaa virheellisesti myös siihen, että kyseessä on yksittäistapaus, tai siihen, ettei yhteistoimintaa merkitsevillä keskusteluilla ollut vaikutusta siihen intressin puuttumisen vuoksi.

181 Näin ollen komissio totesi riidanalaisen päätöksen 1211 perustelukappaleessa perustellusti, että kyseessä olevat yhteistoimintajärjestelyt, sikäli kuin ne koskivat tulevien hinnankorotusten koordinointia, muodostivat jo luonteeltaan rikkomisen, joka lukeutui vakavimpiin kilpailusääntöjen rikkomisiin. Kun otetaan huomioon todetun rikkomisen luonne, komissio on sakon määrää määrittäessään perustellusti pitänyt sitä edelleen yhtä vakavana.

182 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen yhdeksäs osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen kymmenes osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, ettei kartelli vahingoittanut taloutta

183 Kantaja väittää, ettei kartelli ole voinut vahingoittaa taloutta ja erityisesti kuluttajia, koska ensinnäkään kartelli ei voi olla tehokas yhtä vähäisellä markkinaosuudella kuin se, jonka komissio totesi riidanalaisen päätöksen 1212 perustelukappaleessa, toiseksi merkittävien kauppavirtojen olemassaolo jäsenvaltioiden välillä ei vahvista kartellia ja kolmanneksi seuraamusmekanismin puuttuminen nyt käsiteltävässä asiassa on ominaista satunnaiselle yhteistyölle, heikolle organisoinnille ja tämän vuoksi sille, ettei vaikutusta talouteen ole.

184 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen kymmenennen osan tueksi esittämät väitteet.

185 Tältä osin on riittävää muistuttaa, että – kuten edellä 179 kohdassa todetaan – kun kyse on nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisesta kilpailusääntöjen rikkomisesta, joka lukeutuu vakavimpiin kilpailunrajoituksiin, pelkästään sen luonteen perusteella voidaan arvioida sen vakavuutta siihen osallistuneille yrityksille määrättävän sakon määrän vahvistamiseksi SEUT 103 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 mukaisesti.

186 Oikeuskäytännössä on todettu lisäksi, että arvioitaessa tiettyä sopimusta SEUT 101 artiklan 1 kohdan kannalta ei ole otettava huomioon sitä konkreettista asiayhteyttä, johon sopimuksen vaikutukset kohdistuvat, jos sopimus merkitsee ilmeisiä kilpailunrajoituksia kuten hintojen vahvistamista taikka markkinoiden jakamista tai valvontaa (yhdistetyt asiat T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94, European Night Services ym. v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok., s. II-3141, 136 kohta).

187 Nyt käsiteltävässä asiassa käytännöt, joihin kantajan moititaan osallistuneet, käsittivät vakavia kilpailunrajoituksia. Edellä 102 kohdassa nimittäin todetaan, että komissio osoitti oikeudellisesti riittävällä tavalla kantajan osallistuneen kilpailua rajoittaviin järjestelyihin, jotka muodostuvat hinnankorotusten koordinoinnista. Näissä olosuhteissa komissiolla ei ollut velvollisuutta näyttää toteen kilpailunvastaisia vaikutuksia.

188 Näin ollen komissio totesi riidanalaisen päätöksen 1211 perustelukappaleessa perustellusti, että nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat yhteistoimintajärjestelyt lukeutuivat vakavimpiin kilpailunrajoituksiin. Sitä suuremmalla syyllä se, että kyseessä olevat sopimukset eivät vahingoittaneet taloutta, jos se osoitettaisiin toteen näytetyksi, ei voi millään tavalla muodostaa lieventävää seikkaa.

189 Tätä toteamusta ei voi kyseenalaistaa kantajan väite, jonka mukaan seuraamusmekanismia ei ollut olemassa. Vaikka kartellin täytäntöönpanon valvontatoimenpiteiden olemassaolo voidaan ottaa huomioon raskauttavana seikkana, se, ettei tällaisia toimenpiteitä ole toteutettu, ei voi sellaisenaan olla lieventävä seikka (asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 393 kohta).

190 Sama koskee kantajan väitettä, jonka mukaan kun otetaan huomioon riidanalaisen päätöksen 1212 perustelukappaleessa tarkoitettu todettuun rikkomiseen osallistuneiden yritysten vähäinen markkinaosuus, rikkominen ei voinut vahingoittaa taloutta. Kyseisestä perustelukappaleesta ilmenee nimittäin, että komissio arvioi kyseessä olevaksi markkinaosuudeksi 54,3 prosenttia. Tällaista

markkinaosuutta, jos se oletetaan toteen näytetyksi, ei kuitenkaan voida pitää vähäisenä. Kantaja ei myöskään osoita, miten kyseinen markkinaosuus oli riittämätön vahingoittamaan taloutta. Tämä väite on näin ollen hylättävä perusteettomana.

191 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen kymmenes osa on hylättävä perusteettomana.

Ensimmäisen kanneperusteen toinen, kahdestoista ja kolmastoista osa, joiden mukaan komissio teki arviointivirheitä kantajaa koskevien lieventävien seikkojen suhteen

– Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon kantajan seurailijan roolia

192 Kantaja väittää, ettei se kuulunut milloinkaan komission yksilöimään yritysten ydinryhmään, vaan oli päinvastoin vain seurailijan roolissa, mikä oikeuttaa sakon alentamiseen, kuten a contrario -päätelmänä ilmenee unionin yleisen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-117/07 ja T-121/07, Areva ym. vastaan komissio, 3.3.2011 antamasta tuomiosta (Kok., s. II-633, 308 kohta). Lisäksi kantaja muistuttaa, ettei se ole alun jälkeen osallistunut kokouksiin Itävallassa.

193 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen toisen väitteen tueksi esittämät väitteet.

194 Tältä osin on muistutettava, että vaikka yrityksen yksinomaan passiivinen tai seurailijan rooli muodosti lieventävän seikan vuoden 1998 suuntaviivojen 3 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan, näin ei ole enää vuoden 2006 suuntaviivoissa. Vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa todetaan, että komissio voi todeta lieventävän seikan, kun kyseinen yritys esittää todisteet siitä, että sen osuus rikkomisessa on ollut huomattavan vähäinen ja siten osoittaa, että ollessaan osapuolena rikkomiseen liittyvään sopimukseen se tosiasiassa jätti soveltamatta sopimusta ja kävi käytännössä kilpailua markkinoilla. Kyseisessä kohdassa täsmennetään, että pelkästään sitä seikkaa, että yritys on osallistunut rikkomiseen muita yrityksiä lyhyemmän ajan, ei katsota lieventäväksi seikaksi, sillä kyseinen seikka otetaan jo huomioon sakon perusmäärässä.

195 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että osoittaakseen, että sen osuus rikkomisessa oli huomattavan vähäinen, kantaja ainoastaan väittää, ettei se milloinkaan kuulunut yritysten ydinryhmään.

196 Ensinnäkin riidanalaisen päätöksen 5.2.3.2 kohdasta kuitenkin ilmenee, että komission toteamuksella sellaisen yritysten ydinryhmän olemassaolosta, joka osallistuu kartelliin eri jäsenvaltioissa ja kuuluu ainakin yhteen koordinointielimeen, joka kattoi kolme tuotteiden alaryhmää, oli tarkoitus auttaa osoittamaan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon. Tämä toteamus ei merkinnyt millään tavalla sitä, että yritykset, jotka eivät kuuluneet tähän ydinryhmään, olisivat osallistuneet todettuun rikkomiseen satunnaisemmin.

197 Toiseksi vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdan kolmannen luetelmakohdan valossa kantajan olisi pitänyt osoittaa, että se jätti soveltamatta kilpailusääntöjä rikkovia sopimuksia, mitä se ei tehnyt. Päinvastoin on todettava, että komissio mainitsi riidanalaisen päätöksen liitteissä 2 ja 5 asiakirjat, jotka todistavat kantajan osallistuneen säännöllisesti erikoistuneen yhdistyksen AGSI:n kokouksiin Saksassa vuodesta 1996 lukien ja ASI-koordinointielimen kokouksiin Itävallassa vuodesta 2001 lukien. Kuten kantaja vahvisti vastauksessaan unionin yleisen tuomioistuimen istunnossa esittämään kokoukseen, se ei kiistä osallistuneensa näihin kokouksiin. Kuten edellä 102 kohdassa mainitaan, kantaja myönsi lisäksi väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa osallistuneensa hintoja koskevaan tietojenvaihtoon ASI-koordinointielimen puitteissa Itävallassa. Samoin kantajan väitetiedoksiantoon antamasta vastauksesta ilmenee sen osallistuneen hintoja koskeviin keskusteluihin erikoistuneen yhdistyksen AGSI:n puitteissa. Komissio piti näitä keskusteluja kilpailua rajoittavina, mitä kantaja ei kiistä nyt käsiteltävässä kanteessa.

198 Kolmanneksi väitteestä, jonka mukaan kantaja tuli myöhään mukaan Itävallassa todettuun rikkomiseen, on todettava, että yhtäältä – kuten edellä 194 kohdassa huomautetaan – tällainen seikka ei voi olla lieventävä seikka ja toisaalta kantaja ei ole esittänyt yhtään väitettä selittääkseen, miksi tällainen myöhäinen mukaantulo Itävallassa todettuun rikkomiseen paljastaisi sen passiivisen roolin tässä kartellissa.

199 Neljänneksi nyt käsiteltävässä asiassa ei voida tehdä mitään päätelmiä edellä 192 kohdassa mainitussa asiassa Areva ym. vastaan komissio annetusta tuomiosta. Vaikka kyseisessä tuomiossa vahvistetaan, että kartellissa johtajan roolissa olleen yrityksen sakon määrää voidaan korottaa, unionin yleinen tuomioistuin ei nimittäin totea siinä, että lieventävänä seikkana olisi pidettävä sitä, ettei yritys ollut kartellissa johtajan roolissa. Kyseisen tuomion 308 kohdasta, johon kantaja viittaa nimenomaisesti, on lisäksi riittävää todeta, että nyt käsiteltävässä asiassa ei voida tehdä mitään päätelmiä siitä, että unionin yleinen tuomioistuin totesi kyseisessä 308 kohdassa, että komissio oli virheellisesti korottanut sakon perusmäärää samalla määrällä usean yrityksen osalta, vaikka kyseiset yritykset olivat olleet johtajan roolissa selvästi eri aikoja.

200 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen kahdestoista osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, että kantaja on keskisuuri yritys

201 Kantaja väittää, että toisin kuin komissio olisi voinut tehdä vuoden 1998 suuntaviivojen 1 A kohdan nojalla, se ei ottanut huomioon sitä, että kantaja on keskisuuri yritys, jolla ei ole oikeudellista osastoa eikä mitään kokemusta kilpailuoikeuden alalla.

202 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen kahdennentoista osan tueksi esittämät väitteet.

203 Yhtäältä on todettava, että – kuten edellä 82–91 kohdassa toteutetusta kuudennen kanneperusteen tutkinnasta ilmenee – vuoden 1998 suuntaviivoja ei sovelleta nyt käsiteltävässä asiassa. Joka tapauksessa oikeuskäytännössä on todettu, että vaikka kyseisten suuntaviivojen 1 A kohdassa todetaan, että komissio voi ottaa huomioon sen, että suurilla yrityksillä on useimmiten oikeudellista ja taloudellista tietoa sekä infrastruktuureja, jotka antavat niille mahdollisuuden arvioida paremmin toimintaansa mahdollisesti liittyviä rikkomuksia ja niistä aiheutuvia kilpailuoikeudellisia seurauksia, tämä ei merkitse sitä, että komissiolla olisi ollut velvollisuus ottaa huomioon tiettyjen yritysten vähäinen koko (asia T-18/03, CD-Contact Data v. komissio, tuomio 30.4.2009, Kok., s. II-1021, 115 kohta).

204 Toisaalta oikeuskäytännön mukaan pieniä tai keskisuuria yrityksiä ei ole vapautettu velvoitteestaan noudattaa kilpailusääntöjä (yhdistetyt asiat T-456/05 ja T-457/05, Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomio 28.4.2010, Kok., s. II-1443, 281 kohta).

205 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen kahdestoista osa on hylättävä perusteettomana.

– Ensimmäisen kanneperusteen kolmastoista osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon kantajan yhteistyötä

206 Kantaja väittää komission jättäneen huomiotta sen, että kantaja teki yhteistyötä tutkinnassa ja vastasi vapaaehtoisesti ja määräajassa kaikkiin tietojensaantipyyntöihin ja muihin pyyntöihin.

207 Komissio kiistää kantajan ensimmäisen kanneperusteen kolmannentoista osan tueksi esittämät väitteet.

208 On huomautettava, että oikeuskäytännön mukaan sellainen tutkimuksessa tehty yhteistyö, joka ei ylitä sitä, mikä perustuu asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan 3 ja 4 kohdan nojalla yrityksille kuuluviin velvollisuuksiin, ei oikeuta sakon määrän alentamiseen (asia T-347/06, Nynäs Petroleum ja Nynas Belgium v. komissio, tuomio 27.9.2012, 62 kohta).

209 Kantaja väittää kuitenkin ainoastaan vastanneensa komission sille osoittamiin tietojensaantipyyntöihin määräajassa. Koska tämä toiminta kuuluu edellä 208 kohdassa tarkoitettuihin velvollisuuksiin, se ei voi muodostaa lieventävää seikkaa.

210 Tästä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen kolmastoista osa on hylättävä perusteettomana.

211 Edellä 105, 109, 116, 136, 143, 155, 168, 173, 182, 191, 200, 205 ja 210 kohdassa esitettyjen toteamusten valossa ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on hyväksyttävä ja ensimmäinen kanneperuste on hylättävä muilta osin.

212 Unionin yleinen tuomioistuin tutkii ensimmäisen kanneperusteen kolmannen osan perusteltavuutta koskevan toteamuksen seurauksia kantajalle määrätyn sakon määrän laskennassa täyttä harkintavaltaansa käyttäen jäljempänä 245 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa.

3. Toinen kanneperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohtaa on rikottu ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu kyseisen asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua 10 prosentin enimmäismäärää sovellettaessa

213 Kantaja väittää lähinnä, että komissio on rikkonut asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohtaa, koska kantaja ei ole voinut arvioida sen rikkomisen, josta sitä moititaan, vakavuutta, koska komissio on tulkinnut kyseisen asetuksen 23 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua 10 prosentin enimmäismäärää määrätyn sakon määrän korkeimpana mahdollisena tasona, jota sovelletaan sakon määrän laskentaprosessin päätteeksi siten, että se on mahdollista ylittää kyseisen laskennan eri vaiheiden aikana, eikä kyseisen prosessin alussa määritettävänä seuraamusten asteikon korkeimpana tasona. Tällaisen korkeimman mahdollisen tason soveltaminen loukkaa lisäksi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

214 Komissio kiistää kantajan toisen kanneperusteen tueksi esittämät väitteet.

215 Aluksi on todettava, että toisin kuin kantaja väittää, asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohta ovat asiasisällöltään samanlaiset.

216 Tämän jälkeen on riittävää muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ainoastaan sakon lopullisen määrän on noudatettava asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädettyä 10 prosentin enimmäismäärää eikä tässä säännöksessä kielletä komissiota päätymästä sakon laskennan eri vaiheissa tätä enimmäismäärää suurempaan väliaikaiseen määrään, kunhan sakon lopullinen määrä ei ylitä kyseistä enimmäismäärää (ks. vastaavasti edellä 68 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 277 ja 278 kohta ja asia C-308/04, SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok., s. I-5977, 82 kohta).

217 Jos laskemisen jälkeen ilmenee, että sakon lopullista määrää on alennettava kyseisen enimmäismäärän ylittävällä määrällä, se, että tietyt tämän yli menevän määrän osatekijät, kuten rikkomisen vakavuus ja kesto, eivät vaikuta tosiasiallisesti sakon määrään, on pelkästään seuraus siitä, että tätä enimmäismäärää sovelletaan kyseiseen lopulliseen määrään (edellä 68 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 279 kohta).

218 Kyseisen 10 prosentin enimmäismäärän tarkoituksena on estää se, että yrityksille määrättäisiin sakkoja, joiden osalta on ennakoitavissa, etteivät yritykset pysty niitä maksamaan, kun otetaan huomioon niiden koko, josta kertoo – vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti – niiden kokonaisliikevaihto (edellä 68 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 280 kohta).

219 Kyseessä on näin ollen kaikkiin yrityksiin yhdenmukaisesti sovellettava ja niiden koon perusteella määräytyvä enimmäismäärä, jonka tarkoituksena on estää se, että sakot olisivat kohtuuttoman suuria ja suhteettomia. Tällä enimmäismäärällä on siis erillinen ja rikkomuksen vakavuuteen ja kestoon liittyvien arviointiperusteiden tavoitteeseen nähden itsenäinen tavoite (edellä 68 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 281 ja 282 kohta).

220 Tämän enimmäismäärän ainoana mahdollisena seurauksena on se, että näiden arviointiperusteiden perusteella laskettua sakon määrää alennetaan korkeimmalle sallitulle tasolle. Sen soveltaminen merkitsee sitä, että kyseessä oleva yritys ei maksa sakkoa, joka näiden arviointiperusteiden perusteella toteutetusta arvioinnista lähtökohtaisesti seuraa (edellä 68 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 283 kohta).

221 Edellä mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että nyt käsiteltävässä asiassa – toisin kuin kantaja väittää – komission ei voida katsoa rikkoneen asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohtaa tulkitsemalla tämän asetuksen 23 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa määrätyn sakon määrän korkeimpana mahdollisena tasona, jota sovelletaan sakon määrän laskentaprosessin päätteeksi siten, että se on mahdollista ylittää kyseisen laskennan eri vaiheiden aikana, eikä kyseisen prosessin alussa määritettävänä seuraamusten asteikon korkeimpana tasona.

222 Tätä toteamusta ei voida kyseenalaistaa kantajan väitteillä.

223 Ensinnäkin – vaikka olisi katsottava, että 10 prosentin prosenttimäärän käyttäminen enimmäismääränä on asetuksen N:o 1/2003 estämistarkoituksen vastaista, koska tosiasiallisesti määrätyn sakon määrää on alennettava tämän enimmäismäärän huomioon ottamiseksi – tällaista enimmäismäärää voidaan kuitenkin perustella velvollisuudella noudattaa suhteellisuusperiaatetta (ks. vastaavasti edellä 68 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 281 kohta). Lisäksi on todettava, että kantajan esittämä tulkinta olisi vielä enemmän estämistarkoituksen vastaista, koska siinä esitetään, että laskettaessa sakon määrää sovelletaan ensiksi 10 prosentin enimmäismäärää ja toiseksi otetaan huomioon rikkomisen vakavuus ja kesto, minkä seurauksena väistämättä määrättäisiin sakko, jonka määrä alittaa 10 prosentin enimmäismäärän. Näin ollen kantajan väite, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 estämistarkoitusta, ei voi menestyä.

224 Toiseksi vaikka riidanalaisen päätöksen päätösosassa ei mainita nimenomaisesti, miten todetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus ja kesto on otettu huomioon laskettaessa kantajalle määrätyn sakon määrää, on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan päätöksen päätösosaa on luettava siihen liittyvien perustelujen valossa (asia T-419/03, Altstoff Recycling Austria v. komissio, tuomio 22.3.2011, Kok., s. II-975, 152 kohta). Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin todettava, että komissio otti huomioon rikkomisen vakavuuden ja keston riidanalaisen päätöksen 1210–1220 ja 1221–1223 perustelukappaleessa. Tämän perusteella kantajan väite, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen päätösosassa ei mainita todetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta ja kestoa, on hylättävä perusteettomana.

225 Kolmanneksi väitetystä yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaamisesta on todettava yhtäältä, että – kuten muun muassa edellä 217 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee – se, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädetyn 10 prosentin enimmäismäärän soveltamisen vuoksi tietyt tekijät, kuten rikkomisen vakavuus ja kesto, eivät vaikuta tosiasiallisesti sen sakon määrään, joka määrätään rikkomiseen osallistuneelle yritykselle, toisin kuin on sellaisten muiden osallistujien osalta, joille määrättävää sakkoa ei alenneta kyseisen enimmäismäärän nojalla, on vain seuraus tämän enimmäismäärän soveltamisesta sakon lopulliseen määrään. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin on

jo todennut, että pelkästään se, että lopulta määrätty sakko on 10 prosenttia kantajan liikevaihdosta, vaikka tämä prosenttiosuus on pienempi kartellin muiden osallistujien osalta, ei voi merkitä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista. Tämä seuraus liittyy erottamattomasti 10 prosentin enimmäismäärän tulkintaan pelkkänä sallittuna enimmäistasona, jota sovelletaan sen jälkeen, kun sakkoa on mahdollisesti alennettu lieventävien seikkojen perusteella tai suhteellisuusperiaatteen vuoksi (asia T-211/08, Putters International v. komissio, tuomio 16.6.2011, Kok., s. II-3729, 74 kohta). Tämä väite on näin ollen hylättävä perusteettomana.

226 Neljänneksi kantajan väitteestä, jonka mukaan komissio ei itsekään ole varma vuoden 2006 suuntaviivojen laillisuudesta, on todettava, ettei sillä voida osoittaa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan rikkomista. Tämä väite on näin ollen hylättävä vaikutuksettomana.

227 Kaiken edellä esitetyn perusteella toinen kanneperuste on hylättävä osittain perusteettomana ja osittain vaikutuksettomana.

4. Neljäs kanneperuste, jonka mukaan komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se ei ottanut huomioon aiempaa päätöskäytäntöä

228 Kantaja katsoo, että komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska vertailu yhtäältä nyt käsiteltävän asian ja toisaalta [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 22.7.2009 tehdyn komission päätöksen (asia COMP/39.396 – Teräs- ja kaasuteollisuuden käyttämät kalsiumkarbidi- ja magnesiumpohjaiset reagenssit), [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 11.3.2008 tehdyn komission päätöksen (asia COMP/38.543 – Kansainväliset muuttopalvelut), [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 7.10.2009 tehdyn komission päätöksen (asia COMP/39.129 – tehomuuntajat) ja [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 11.6.2008 tehdyn komission päätöksen (asia COMP/38.695 – natriumkloraatti) välillä osoittaa, että komissio kohteli erilaisia tilanteita samalla tavoin. Kantajan mukaan komissio vahvisti sakon perusmäärien määrittämiseksi lähes saman osuuden, 15–19 prosenttia, myynnin arvosta, vaikka todetun rikkomisen vakavuus oli aivan eriasteista kuin kyseisissä aiemmissa päätöksissä kyseessä olevien rikkomisten vakavuus.

229 Komissio kiistää kantajan neljännen kanneperusteen tueksi esittämät väitteet.

230 Tältä osin on muistutettava, että komission päätöskäytäntö ei määritä kilpailuoikeuden alalla sakkoihin sovellettavia oikeussääntöjä, vaan nämä sisältyvät asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaan, jota suuntaviivat täydentävät (ks. analogisesti asia T-329/01, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3255, 108 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

231 Lisäksi kun otetaan huomioon komissiolla sakkojen määrää määrittäessään oleva laaja harkintavalta, pelkästään se seikka, että komissio on aiemmassa päätöskäytännössään katsonut, että tietty menettely vastasi tietynmääräistä sakkoa, ei merkitse, että sen olisi tehtävä samanlainen arviointi myöhemmässä päätöksessä (ks. vastaavasti edellä 230 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomion 109 ja 110 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

232 Nyt käsiteltävässä asiassa on näin ollen todettava, että se, että kantaja pelkästään vetoaa edellä 228 kohdassa mainittuihin päätöksiin, on vaikutukseton, koska komission ei tarvinnut arvioida samalla tavalla nyt käsiteltävää asiaa.

233 Edellä esitetyn perusteella neljäs kanneperuste on hylättävä vaikutuksettomana.

5. Viides kanneperuste, jonka mukaan komissio loukkasi suhteellisuusperiaatetta, koska se ei ottanut huomioon kantajan rajoitettua taloudellista kapasiteettia

234 Kantaja esittää, että vuonna 2009 sen ainoa tuotantolaitos tuhoutui suurelta osin tulipalossa, minkä vuoksi tuotanto oli mahdotonta usean kuukauden ajan ja sen rahoitustilanne ja tulos heikentyivät merkittävästi. Kantaja väittää myös pyytäneensä komissiota ottamaan sakon määrää laskiessaan huomioon sen rajoitetun taloudellisen kapasiteetin, mutta tämä ei kuitenkaan maininnut riidanalaisessa päätöksessä tätä pyyntöä eikä tutkinut sen väitteitä. Kantaja arvioi, että näiden seikkojen valossa sen sakon määrää olisi pitänyt alentaa, vaikka sakkoa laskettaessa huomioon otettu liikevaihto ottaa huomioon sen rajoitetun taloudellisen kapasiteetin.

235 Komissio kiistää kantajan viidennen kanneperusteen tueksi esittämät väitteet.

236 Ensimmäiseksi on todettava, että kantajalle määrätyn sakon määrässä otetaan huomioon mahdollinen liikevaihdon pienentyminen vuonna 2009, joka saattoi aiheutua tulipalosta, joka tuhosi sen ainoan tuotantolaitoksen vuonna 2009. Vaikka riidanalaisen päätöksen 1 200 perustelukappaleesta ilmenee, että sakon perusmäärää laskettaessa on käytetty tilikauden 2003 myynnin arvoa, kyseisen päätöksen 1 262 perustelukappaleessa täsmennetään, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu 10 prosentin enimmäismäärä on kuitenkin laskettu vuoden 2009, jolloin tulipalo tapahtui, liikevaihdon perusteella.

237 Toiseksi väitteestä, jonka mukaan kantajan taloudellista kapasiteettia ei ole otettu huomioon, on todettava, että kantaja ei esittänyt hallinnollisen menettelyn aikana mitään todistetta, joka voisi osoittaa – kun otetaan huomion vuoden 2006 suuntaviivojen 35 kohta – että sen rahoitustilanne oli sellainen, että sakon määrääminen vaarantaisi välittömästi sen olemassaolon.

238 Edellä esitettyjen huomioiden perusteella viides peruste on hylättävä perusteettomana.

239 Ensimmäisen, toisen, neljännen, viidennen ja kuudennen kanneperusteen, jotka on esitetty riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskevien vaatimusten tueksi, tutkinnasta seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on hyväksyttävä ja kyseisen kanneperusteen muut osat sekä toinen, neljäs, viides ja kuudes kanneperuste on hylättävä perusteettomina tai vaikutuksettomina.

240 Riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskevien vaatimusten mukaisista seurauksista on todettava ensimmäiseksi, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohdassa komissio totesi kantajan rikkonen SEUT 101 artiklaa osallistumalla kilpailusääntöjen rikkomiseen Saksassa ja Itävallassa. Tästä on todettava, että koska komissio ei toistanut tässä artiklassa virheitä, joita se teki kantajalle määrätyn sakon määrää laskiessaan rikkomisen, josta kantajaa moititaan, maantieteellisen laajuuden osalta, lainvastaisuus ei rasita kyseistä artiklaa. Näin ollen kyseiset vaatimukset, joissa vaaditaan osittaista kumoamista, on hylättävä sikäli kuin ne koskevat riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohtaa.

241 Toiseksi riidanalaisen päätöksen 2 artiklasta on todettava yhtäältä – kun otetaan huomioon edeltävässä kohdassa esitetty toteamus, josta ilmenee, että kantaja rikkoi SEUT 101 artiklaa – että komissio päätti kyseisen päätöksen 2 artiklan 6 kohdassa perustellusti riidanalaisen päätöksen 1 182 perustelukappaleessa mainitun asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan perusteella määrätä kantajalle sakon. Näin ollen on hylättävä vaatimukset, joissa vaaditaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 6 kohdan osittaista kumoamista.

242 Toisaalta sikäli kuin riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 6 kohdassa vahvistetaan kantajalle määrättävän sakon määrä, koska kantaja vaatii vaatimustensa toisessa osassa unionin yleistä tuomioistuinta toissijaisesti alentamaan sille määrätyn sakon määrää, unionin yleinen tuomioistuin toteaa edellä 167 kohdassa todettujen arviointivirheiden seuraukset sakon määrän määrittämiseen vaatimusten kyseisen osan tutkinnan yhteydessä.

243 Edellä 240–242 kohdassa esitetystä seuraa, että vaatimukset, joissa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista osittain, on hylättävä kokonaisuudessaan.

C Toissijaiset vaatimukset, joissa vaaditaan kantajalle määrätyn sakon määrän alentamista

244 Kun otetaan huomioon toinen vaatimusryhmä, jossa kantaja vaatii toissijaisesti unionin yleistä tuomioistuinta alentamaan sille määrätyn sakon määrää, unionin yleisen tuomioistuimen on täyttä harkintavaltaansa käyttäen tutkittava yhtäältä komission niiden virheiden vaikutukset, jotka mainitaan edellä 156–168 kohdassa, komission kantajalle määräämän sakon määrän laskentaan ja toisaalta muut kantajan väitteet, joilla pyritään siihen, että unionin yleinen tuomioistuin alentaisi sille määrätyn sakon määrää.

1. Komission tekemän virheen vaikutukset sakon määrään

245 Kun otetaan huomioon komission kaksi arviointivirhettä, jotka mainitaan edellä 167 kohdassa, unionin yleinen tuomioistuin päättää SEUT 261 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 määräysten mukaisen täyden harkintavaltansa nojalla korvata komission arvioinnin omallaan kantajalle määrättävän sakon määrän laskennan osalta (ks. vastaavasti edellä 38 kohdassa mainittu asia KME ym. v. komissio, tuomion 103 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 38 kohdassa mainittu asia Romana Tabacchi v. komissio, tuomion 265 kohta).

246 Vaikka unionin tuomioistuin ei ole sakkoa arvioidessaan sidottu vuoden 2006 suuntaviivoihin silloin, kun se käyttää täyttä harkintavaltaansa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-49/02-T-51/02, Brasserie nationale ym. v. komissio, tuomio 27.7.2005, Kok., s. II-3033, 169 kohta), unionin yleinen tuomioistuin katsoo nyt käsiteltävässä asiassa asianmukaiseksi soveltaa niitä laskiessaan sakon määrää uudelleen, erityisesti koska niiden perusteella voidaan ottaa huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat ja määrätä oikeasuhteiset sakot kaikille todettuun rikkomiseen osallistuneille yrityksille.

247 Ensimmäiseksi on todettava, että kuten ensimmäisen kanneperusteen kolmannen osan tutkinnasta edellä 156–168 kohdassa ilmenee, nyt käsiteltävässä asiassa komission kaksi arviointivirhettä liittyvät siihen, että laskeakseen kantajalle määrätyn sakon määrän komissio vahvisti ”rikkomisen vakavuuskertoimeksi” ja ”lisäsummakertoimeksi” 15 prosenttia ottaen huomioon pelkästään todetun rikkomisen olennaiset ominaispiirteet eli erityisesti sen maantieteellisen laajuuden, kun se kattoi kuusi jäsenvaltiota. Kantaja ei sen sijaan todistanut sitä, että komissio olisi tehnyt virheitä soveltaessaan muita kyseisen sakon laskentatekijöitä. Kun kyse on komission sakon määrää laskiessaan tekemien virheiden vaikutuksista, unionin yleisen tuomioistuimen on tämän vuoksi korvattava komission arviointi omallaan yksinomaan siltä osin kuin kyse on ”rikkomisen vakavuuskertoimen” ja ”lisäsummakertoimen” vahvistamisesta.

248 Toiseksi on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin arvioi komission katsoneen perustellusti – kuten riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 2 kohdasta ja 872 ja 873 perustelukappaleesta ilmenee – että kantaja oli osallistunut 6.3.1998 ja 9.11.2004 välisenä aikana yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka muodostuu salaisesta kartellista, jolla pyritään koordinoimaan edellä 3 kohdassa tarkoitetun kolmen tuotteiden alaryhmän tulevista hinnankorotuksista Saksan ja Itävallan alueella.

249 Lisäksi kun otetaan huomioon paitsi rikkomisen luonne, myös sen maantieteellinen laajuus kahden jäsenvaltion alueella ja sen pitkä, lähes seitsemän vuoden kesto, nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltainen kilpailusääntöjen rikkominen on yksi vakavimmista. Kun otetaan huomioon se, että vuoden 2006 suuntaviivojen 23 kohdan nojalla viimeksi mainittujen rikkomisten osalta on perusteltua käyttää sellaista osuutta myynnin arvosta, joka sijoittuu 0–30 prosentin asteikon yläosaan, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että nyt käsiteltävässä asiassa käytetty osuus, eli 15 prosenttia, on

vähimmäismäärä kyseessä olevan rikkomisen luonteeseen nähden (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-204/08 ja T-212/08, Team Relocations v. komissio, tuomio 16.6.2011, Kok., s. II-3569, 94, 100 ja 118 kohta).

250 Näin ollen vuoden 2006 suuntaviivojen ja edeltävässä kohdassa esitettyjen arvioiden valossa kantajalle määrätyn sakon perusmäärän laskemiseksi unionin yleisen tuomioistuimen katsoo, että ”rikkomisen vakavuuskertoimeksi” ja ”lisäsummakertoimeksi” on vahvistettava 15 prosenttia sen kyseessä olevien tuotteiden myynnin arvosta Saksassa ja Itävallassa.

251 Edellä 245–250 kohdassa esitettyjen seikkojen valossa unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa kantajalle määrättävän sakon, joka liittyy yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, johon se osallistui Saksassa ja Itävallassa, kokonaismääräksi 12 517 671 euroa.

2. Kantajan sille määrätyn sakon määrän alentamisvaatimusten tueksi esittämät lisäväitteet

252 Tältä osin on muistutettava, että unionin yleisen tuomioistuimen on täyttä harkintavaltaansa käyttäessään toteutettava oma arviointinsa ottaen huomion kaikki asian olosuhteet. Tätä arviointia toteutettaessa on noudatettava unionin yleisiä oikeusperiaatteita, kuten suhteellisuusperiaatetta (ks. vastaavasti edellä 38 kohdassa mainittu asia Romana Tabacchi v. komissio, tuomion 280 kohta) ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta (yhdistetyt asiat C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P, Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomio 24.9.2009, Kok., s. I -8681, 187 kohta).

253 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että täyden harkintavallan käyttö ei vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa ja että näin ollen lukuun ottamatta oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvia perusteita – kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttuminen – jotka unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta, kantajan on esitettävä kyseistä päätöstä koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi (ks. vastaavasti edellä 38 kohdassa mainittu asia Chalkor v. komissio, tuomion 64 kohta).

254 Nyt käsiteltävässä asiassa on ensimmäiseksi todettava, että kuten edellä 49 kohdassa todetaan kantaja esitti kolmannen kanneperusteen toisen vaatimusryhmän tueksi ja sillä siis tuetaan kantajan vaatimusta sakon määrän muuttamisesta.

255 Kolmannen kanneperusteen tueksi kantaja arvostelee komissiota siitä, että se laski sakon perusmäärän soveltamalla pelkästään ”rikkomisen vakavuuskerrointa” ja ”lisäsummakerrointa” ottamatta huomioon seuraavaa kuutta seikkaa, jotka ovat ominaisia sen osallistumiselle todettuun rikkomiseen. Se väittää, että ensinnäkin se osallistui rikkomiseen vain kahdessa jäsenvaltiossa, toiseksi sitä vastaan esitetty moite koski ainoastaan yhtä edellä 3 kohdassa tarkoitetusta kolmesta tuotteiden alaryhmästä, kolmanneksi tästä alaryhmästä tehtiin vähemmän intensiivisiä sopimuksia kuin suihkuseinistä, neljänneksi sen osallistuminen ei ollut kansainvälistä, viidenneksi se ei kuulunut kartellin aloitteentekijöihin, ei yritysten ydinryhmään eikä yrityksiin, jotka tekivät kahdenvälisiä sopimuksia ennen kartellin täytäntöönpanoa yhdistysten kokouksissa, ja kuudenneksi se osallistui ainoastaan kolmen yhdistyksen kokouksiin.

256 Komissio kiistää kantajan kolmannen kanneperusteen tueksi esittämät väitteet.

257 Unionin yleinen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että kuusi seikkaa, joiden kantaja katsoo olevan ominaisia sen osallistumiselle todettuun rikkomiseen, ovat vähintään aineellisesti samoja kuin tietyt väitteet, jotka se esitti jo ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä, johon vedottiin myös ensimmäisen vaatimusryhmän tueksi. Unionin yleisen tuomioistuimen toteuttamasta kyseisen kanneperusteen tutkinnasta kuitenkin ilmenee, että lukuun ottamatta väitettä, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen rikkomisen, johon kantaja osallistui, maantieteellisen laajuuden osalta (ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa), kyseiset väitteet on hylättävä perusteettomina tai vaikutuksettomina.

258 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että kantaja toistaa ensimmäisen kanneperusteen kolmannen osan kolmannen kanneperusteen ensimmäisenä seikkana. Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin jo tutkinut kyseisen seikan, jonka mukaan kantajan osallistuminen rikkomiseen, josta sitä moititaan, rajoittui maantieteellisesti Saksaan ja Itävaltaan, edellä 247–251 kohdassa täyden harkintavaltansa nojalla muuttaakseen mahdollisesti sakon määrää.

259 Kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä.

260 Toiseksi on todettava, että yhtäältä unionin yleinen tuomioistuin toteaa täyden harkintavaltansa nojalla, ettei millään niistä seikoista, joihin kantaja on vedonnut millä tahansa perusteella nyt käsiteltävässä asiassa, eikä millään oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvalla perusteella voida perustella sitä, että unionin yleinen tuomioistuin käyttäisi tätä harkintavaltaansa alentaakseen asianmukaisesti kantajalle määrättävän sakon määrää, jonka se vahvisti edellä 251 kohdassa. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kun otetaan huomioon kaikki sille esitetyt seikat, 12 517 671 euron sakko on rikkomisen, johon kantaja osallistui, keston ja vakavuuden valossa asianmukainen seuraamus, jolla sitä voidaan rangaista oikeasuhteisesti ja estävästi kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestään.

261 Kaiken edellä esitetyn perusteella toissijaisesti esitetyt vaatimukset, joiden mukaan kantajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 6 kohdassa määrätyn sakon määrää on alennettava, on hylättävä, koska kyseinen määrä on sama kuin määrä, jonka unionin yleinen tuomioistuin vahvisti edellä 251 kohdassa täyttä harkintavaltaansa käyttäen.

262 Edellä 243–261 kohdassa esitettyjen toteamusten valossa kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

263 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

264 Neuvoston oikeudenkäyntikulujen osalta on muistutettava, että työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Näin ollen neuvosto vastaa väliintulijana omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

3) Euroopan unionin neuvosto vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Pelikánová Jürimäe van der Woude

Julistettiin Luxemburgissa 16. päivänä syyskuuta 2013.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta 2

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset 5

Oikeudellinen arviointi 6

I – Tutkittavaksi ottaminen 6

II – Asiakysymys 7

A – Lainvastaisuusväitteet 9

1. Väite, joka perustuu asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan lainvastaisuuteen 9

2. Väite, joka perustuu vuoden 2006 suuntaviivojen lainvastaisuuteen 10

B – Ensisijaisesti esitetyt vaatimukset riidanalaisen päätöksen osittaiseksi kumoamiseksi 12

1. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan taannehtivuuskiellon periaatetta on loukattu 12

2. Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan komissio on tehnyt arviointivirheitä todetessaan kantajien rikkoneen kilpailusääntöjä ja laskiessaan sille määrätyn sakon määrää 13

a) Arviointivirheet sen kilpailusääntöjen rikkomisen, josta komissio moittii kantajaa, toteamisen osalta 14

Ensimmäisen kanneperusteen kuudes, seitsemäs ja kahdeksas osa, joiden mukaan komissio teki arviointivirheen, kun se totesi kantajan osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen Itävallassa 14

– Ensimmäisen kanneperusteen seitsemäs osa, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen, kun se totesi kantajan yhdenmukaistaneen Itävallassa käytetyt hinnat Saksassa käytettyjen hintojen kanssa 14

– Ensimmäisen kanneperusteen kuudes osa, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen sen osalta, onko kantaja osallistunut tietojenvaihtoon Itävallassa . 15

– Ensimmäisen kanneperusteen kahdeksas osa, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen sen osalta, miten laajasti kantaja osallistui yhteistoimintamenettelyyn 16

Ensimmäisen kanneperusteen neljäs ja yhdestoista osa, joiden mukaan SEUT 101 artiklaa on sovellettu virheellisesti 17

– Ensimmäisen kanneperusteen neljäs osa, jonka mukaan hintojen koordinointi vastasi asiakaskunnan pyyntöön 18

– Ensimmäisen kanneperusteen yhdestoista osa, jonka mukaan markkinoiden läpinäkyvyys hyödyttää kilpailua 19

b) Arviointivirheet laskettaessa kantajalle määrätyn sakon määrää 20

Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen, kolmas, viides, yhdeksäs ja kymmenes osa, joiden mukaan komissio on tehnyt arviointivirheitä todetun kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden osalta 21

– Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, että kantaja valmisti ainoastaan tuotteita, jotka kuuluvat yhteen kolmesta rikkomisen kattamasta tuotteiden alaryhmästä 21

– Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, ettei kantaja ollut tietoinen todetusta rikkomisesta ja että kantaja osallistui siihen ainoastaan kahdessa kuudesta sen kattamasta jäsenvaltiosta 22

– Ensimmäisen kanneperusteen viides osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon hanoja koskevien sopimusten vähäistä intensiteettiä 24

– Ensimmäisen kanneperusteen yhdeksäs osa, jonka mukaan komissio ei ole ottanut huomioon sitä, että kartelli ei ollut omiaan vahingoittamaan seuraavan myyntiportaan markkinoita 24

– Ensimmäisen kanneperusteen kymmenes osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, ettei kartelli vahingoittanut taloutta 26

Ensimmäisen kanneperusteen toinen, kahdestoista ja kolmastoista osa, joiden mukaan komissio teki arviointivirheitä kantajaa koskevien lieventävien seikkojen suhteen 27

– Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon kantajan seurailijan roolia 27

– Ensimmäisen kanneperusteen kahdestoista osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon sitä, että kantaja on keskisuuri yritys 28

– Ensimmäisen kanneperusteen kolmastoista osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon kantajan yhteistyötä 28

3. Toinen kanneperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohtaa on rikottu ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu kyseisen asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua 10 prosentin enimmäismäärää sovellettaessa 29

4. Neljäs kanneperuste, jonka mukaan komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se ei ottanut huomioon aiempaa päätöskäytäntöä 31

5. Viides kanneperuste, jonka mukaan komissio loukkasi suhteellisuusperiaatetta, koska se ei ottanut huomioon kantajan rajoitettua taloudellista kapasiteettia 32

C Toissijaiset vaatimukset, joissa vaaditaan kantajalle määrätyn sakon määrän alentamista 33

1. Komission tekemän virheen vaikutukset sakon määrään 33

2. Kantajan sille määrätyn sakon määrän alentamisvaatimusten tueksi esittämät lisäväitteet .. 34

Oikeudenkäyntikulut 35